Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һэ гарана | № 6 (16529) | 1984 оной январиин 7, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

АРАД ЗОНОЙ АЖАБАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Эб найрамдалай ленинскэ гол һэоргуудта үнэн сэхэ манай орон экономическа ба социальна хүгжэлтын замаар бата найдамтайгаар дабшана. СССР-эй арадай ажахые саашадань хүгжөөлгын, арадай зоной һуудал байдалые улам һайжаруулгын гол шэглэлнүүд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой үгэ соо тодо хурсаар, гүнзэгыгөөр найруулагдаһан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси оронойнгоо экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэбые, бюджедые баталба. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг Эхэ ороной хүсэ шадалые арбадхахын, тэрэнэй өөрыгөө хамгаалха һүр хүсые бэхижүүлхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ бэелүүлхээр хараалагдаа. Түсэбүүдые, хойшолуулашагүй шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хадаа патриотическа уялгамнай болоно гэжэ совет хүнүүд тоолоно.

Зохёон байгуулгын бүгэдэ арадай хэрэгтэ Россин Федерациин ажалшад ехэ хубитаа оруулна. Совет Россин шэнэ зорилгонууд, ниитэ гүрэнэй түсэбүүдтэй зохидхоһон тэрэнэй 1984 оной түсэб болон бюджедые РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси тодорхойлхо байна. Сесси январиин 6-да Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэбэ.

Нүхэд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков гэгшэдые депутадууд болон айлшад һууриһаа бодожо, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. М. Грибачев** сессиие нээбэ.

Сессиинүүд хоорондохи үе соо нас бараһан депутат Н. О. Кулагинагай дурасхаалые суглараашад еһолбо.

Шэнээр һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрхэ тухай мандатна комиссиин элидхэл тушаа тогтоол абтана. Комиссиин түрүүлэгшэ **Н. Н. Пономарев** элидхэл хэбэ.

Сессиин зүблэхэ зүйл, тэрэниие үнгэргэлгын гурим нэгэн дуугаар баталагдана. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонорой һунгаха тухай, РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэб тухай, 1983 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай, РСФСР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджет тухай, 1982 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһан байна.

Депутадууд Татарай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. Б. Багаутдинов, Хойто-Осетиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Т. В. Сабанов, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоноор һунгагдаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат **Н. И. Масленников** РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэб тухай, 1983 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани январиин 5-да болобо.

Энэ табан жэлдэ парти болон арадай зохёон байгуулхы хүдэлмэриин дүнгүүдэй гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэжэ, арадай ажахые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудай наринаар тодорхойлогдоһон, тэдэниие шиидхэхэ тодорхой харгы замуудай хараалагдаһан, экономико хүтэлбэрилгые наринжуулан һайжаруулха хүдэлмэри нилээд эдэбхижүүлхэ шухала ехэ удхатай КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой үгые Россин Федерациин ажалшад, бүхы орон арад түмэндэл адли, ехэ урма баяртайгаар угтаба гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин шиидхэбэринүүд, 1984 оной бүхы табан жэлэй түсэбүүдые, социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлые совет хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ түрүүлһэн байна.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сессиие үнгэргэлгэдэ хабаатай асуудалнуудые Президиум хаража үзөөд, болохоёо байгаа сессиин зүблэхэ зүйл, хүдэлмэриин гурим тухай дурадхалнуудые баталба.

РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэб, РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэхые, РСФСР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджеэ, РСФСР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлэй тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхэ талаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба бусад комиссинүүдэй хүдэлмэриин дүүргэхэ тухай мэдээсэл шагнагдаба. РСФСР-эй Верховно Соведэй дороохоон болон наймадахи сессиин хоорондохи үе соо абтаһан Указууд РСФСР-эй Верховно Соведэй баталамжада табиха тухай асуудал хаража үзэгдэһэн байна.

Хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, һайнаар хадагалха талаар РСФСР-эй Эдэ хоолой программые бэелүүлхын тула Горьковско областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй хэһэн хүдэлмэри тухай элидхэлые Президиум шагнаба.

«СССР-тэ арадай депутадуудай эрхэ, уялга тухай» СССР-эй Хуулиин Россин Федерацида ямараар хэрэглэгдэжэ байлгала хабаатай зарим асуудалнуудые, мүн республикын гүрэнэй ажабайдалай бусад асуудалнуудые хаража үзэһэн байха юм.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов заседаниие хүтэлөө.

ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ КАНДИДАДУУД

Социалис арадай засагые саашадань хүгжөөлгын, коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлые бэхижүүлгын һүлдэ тэмдэг доро орон доторнай һунгуулиин кампани үнгэржэ байна. Хаа хаанагүй һунгуулиин участогууд байгуулагдана, участково һунгуулиин комиссинуудай бүридэлдэ түлөөлэгшэдөө дэбжүүлнэ.

Ажалшад эгээл нэрэ хүндэтэй, ёһотойл арадай түлөөлэгшэдые ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадуудаар нэрлэнэ. Кандидадуудайнгаа түлөө идхалгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень ажалшин коллективүүдэй даалгаһан этигэмжэтэ нюурнууд кандидадуудай тэдэнэй ажал хэрэгэй ба политическа шэнжэ шанарнууд тухай һунгагшадта хөөрэхэ байна.

Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска районой «Кубань» колхозой таряашадай суглаан дээрэ тус ажахын бригадир Социалис Ажалай Герой **Михаил Иванович Клепиков** Кропоткинско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

Леспромхозой жолоошодой бригадир **Леонид Федорович Гусельниковые** Плесецкэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Архангельска областиин «Онегалес» гэжэ үйлэдбэриин модо бэлдэлгын нэгэдэлэй филиалай — Хайнозерскэ леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад шиидхэбэ.

Владимирска областиин «Пионер» гэжэ госплемптицезаводой коллектив эрхим түрүү бригадир **Галина Ивановна Кравченкые** СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Гусь-Хрустальна һунгуулиин округһоо депутадта кандидадаар нэрлэһэн байна.

Механо-хабсаралгын хүдэлмэриин слесарь **Нина Митрофановна Боевае** Ленинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Воронежско «Электросигнал» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив дурадхаа.

Ажахынгаа һаалишан **Раиса Андреевна Аннушкинае** Ершовско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар Саратовска областиин Краснопартизанска районой «Вперед» колхозой ажалшад нэрлэбэ.

Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт **Валентина Владимировна Терешковае** Ленинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Ярославлиин «Красный перекоп» гэжэ техническэ бүд нэхэлгын комбинадай ажалшад шиидхэһэн байха юм.

Воркутагай гэр баридаг комбинадай коллективэй суглаан боложо, комбинадай штукатур-маляр **Светлана Ивановна Абросимовае** Печорско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Яхадай АССР-эй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ совхозой овощ ургуулагшадай бригадын бригадир Социалис Ажалай Герой **Екатерина Иннокентьевна Новгородовае** Яхадай Севернэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые тус ажахын ажалшад тогтообо.

Брестын газова аппаратурын заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай суглаан дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эрдэм ба техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **Гурий Иванович Марчук** Брестскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар нэрлэгдэһэн байна.

Ургенчскэ КПСС-эй XXV съездын нэрэмжэтэ торгон утаһа орёодог фабрикын коллектив предприятиин хүдэлмэришэн **Гульжан Рузметовна Рахмановае** Узбегэй ССР-эй Ургенчскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Зүүн Казахстанай областиин Глубоковско районой «Заря коммунизма» колхозой коллективэй суглаан дээрэ тус ажахын түрүү һаалишан **Валентина Павловна Подойникове** Лениногорско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол абтаба.

Казахстанай Кзыл-Ординска областиин «Маденист» совхоздо суглаан болобо. Совхозой звеное даагша **Айнаш Рахимовна Балгабаева** Кзыл-Ординска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

Ажахын тракторист **Джемал Отарович Бежанишвилине** Гурджаанска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Грузиин ССР-эй Гурджаанска районой Мелаани тосхоной «Ленинизми» колхозой гэшүүд тогтообо.

Кировабадска СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ алюминиин заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай суглаан боложо, аппаратчнгуудай бригадир **Афик Якуб оглы Манловые** Азербайджанай ССР-эй Кировабадска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар нэрлэһэн байха юм.

Ажахын коллективэй хамтын суглаан дээрэ Нахичеванска АССР-эй Ильичевско районой «1 Мая» колхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой **Иса Муса оглы Алиев** Енгиджинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Хүдэлмэришэн **Татьяна Михайловна Сиденкые** Бендерскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Молдавиин ССР-эй Бендерскэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ торгон бүдэй комбинадай ажалшад шиидхэһэн байна.

Ригын «Лента» гэжэ текстильно-галантерейн фабрикын коллективэй суглаан дээрэ тус предприятиин кружева нэхэгшэ **Мария Ивановна Фомичева** Латвиин ССР-эй Ленинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дурадхагдаа.

Ажахын түрүү һаалишан **Татьяна Федоровна Атяшкинае** Киргизэй ССР-эй Аламединскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Аламединскэ районой Стрельниковагай нэрэмжэтэ госплемзаводой хүдэлмэришэдэй суглаан тогтообо.

«Кызыл-Кийское» шахтоуправлениин горнягуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай суглаан боложо, Киргизэй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Турдакун Усубалиевич Усубалиев** Кызыл-Кийскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар нэрлэгдээ.

Душанбе хотын Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ «Таджиктекстильмаш» заводой коллективэй хамтын суглаан дээрэ слесарь-инструментальщик **Андрей Васильевич Бойко** Душанбинско-Железнодорожно һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байха юм.

Таджигай ССР-эй Пянджска районой Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой хлопок ургуулагшадай бригадын түрүү бригадир **Зайтуна Давлятьеровна Каландаровае** Кумсангирска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан шиидхэбэ.

«Гарун» гэжэ үйлэдбэриин оёдолой нэгэдэлэй коллективэй суглаан боложо, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо — Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай Маршал **Виктор Георгиевич Куликовые** Армениин ССР-эй Ереванско-Спандарянска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые тогтоогоо.

Республикын Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай уран зурааша Социалис Ажалей Герой **Иззат Клычевые** Ашхабадско-Советскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхые Туркмениин ССР-эй Уран зураашадай холбоон дурадхаба.

(ТАСС.).

ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮДЫЕ ДЭБЖҮҮЛНЭ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДТА КАНДИДАДУУДЫЕ ДЭБЖҮҮЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгын суглаанууд ажалшадай политическэ болон ажалай үндэр дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрнэ. Совет хүнүүд хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин эрхимэй эрхимүүдые өөһэдынгөө зүгһөө гүрэн түрынгөө засагай дээдын зургаанда дэбжүүлнэ. Иимэ суглаанууд республика доторнай олониитэ һунгагшадай үргэн хабаадалгатайгаар боложо байнхай.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадай хамтын суглаан Закаменск хотын соёлой байшан соо үсэгэлдэр болобо. Тэдэнэр СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадые Зэдын һунгуулиин 520-дохи округһоо дэбжүүлхэеэ эндэ сугларба бшуу.

Тус комбинадай парткомой секретарь В. Г. Лаптев хамтын суглаае нээжэ үгэ хэлэхэдээ, совет арад, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад, КПСС-эй ЦК-гай XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой үгын текст дотор заагдаһан сэгнэлтэ ба тобшололнуудые, СССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ габшагайгаар ажаллажа эхилээ гэжэ тэмдэглэбэ. Мүн үгэ хэлэгшэ СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахыень комбинадайнгаа хүдэлмэришэдые уряалба.

Удаань үгэ абаһан Холтоһоной уурхайн горнягуудай бригадир, комбинадай бригадануудай соведэй түрүүлэгшэ С. Г. Клиновицкий иигэжэ хэлэбэ:

— СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар комбинадайнгаа директор Михаил Иннокентьевич Семеновые Зэдын һунгуулиин 520-дохи округһоо дэбжүүлхые дурадханаб. Нүхэр М. И. Семенов манай коллективтэ үнинэй ажалладаг, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ ба үйлэдбэри һайн мэдэхэ эмхидхэлшэ юм. Манай директор ажалша коллективэйнгээ этигэл найдабариие харюулха байха гэжэ үнэн зүрхэнһөө найданаб.

Тэрэнэй оруулһан дурадхалые дэмжэһэн альга ташалган үни удаан үргэлжэлбэ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд, тодорхойлбол, шанаржуулгын фабрикын мастер Л. К. Подскребышева, Юнхэрэй уурхайн үрэмдэгшэдэй бригадир, Ажалай Алдар Солын орденой кавалер А. А. Шагдуров, комбинадай ахамад инженер Н. М. Добрынин болон бусад С. Г. Клиновицкиин оруулһан дурадхалые хани халуунаар дэмжэбэ.

Комбинадай коллективэй хамтын суглаан СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор **Михаил Иннокентьевич Семеновые** Зэдын һунгуулиин 520-дохи округһоо дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаа.

* * *

Захааминай районой Санагын совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай хамтын суглаан мүн лэ үсэгэлдэр болобо. Санагын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Л. С. Норбоев суглаае нээгээд, СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байһан һунгалта тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Совхозой хүдэлмэрилэгшэ Г. Ц. Бадмаев үгэ абажа, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор Михаил Иннокентьевич Семеновые Зэдын һунгуулиин 520-дохи округһоо дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулба.

Энэ дурадхалыень суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд — арадай гэгээрэлэй ветеран, Буряадай АССР-эй габьяата багша М. Ш. Дымпилов, малшан Е. Б. Хадаева, совхозой директор В. Д. Порхоев болон бусад халуунаар дэмжээ.

Суглаанда хабаадагшад СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор **Михаил Иннокентьевич Семеновые** Зэдын һунгуулиин 520-дохи округһоо дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

* * *

Кабанскын районой Хандалын совхоздо үсэгэлдэр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээхи суглаан болобо. Энэ суглаае совхозой профкомой түрүүлэгшэ С. П. Сидоров нээжэ, Шергинскэ сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ А. И. Орловто үгэ үгэбэ. Нүхэр А. И. Орлов, гүрэн түрын засагай дээдын зургаанда арадай түлөөлэгшэдые дэбжүүлгын орон доторнай боложо байхада, хүн бүхэн, коллектив бүхэн үндэр ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадажа, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула улам эршэтэйгээр ажаллахыень уряалба.

Удаань совхозой машинно-тракторна паркые даагша В. М. Конев үгэ абажа, совхозойнгоо механизатор Николай Иванович Калашниковые СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ дурадхал оруулба.

— Нүхэр Н. И. Калашников 1956 ондо манай нютагай Фофоново һууринда түрэһэн, 1973 онһоо механизатораар манай совхоздо хүдэлжэ эхилһэн юм. Сэрэгэй албые эрхимээр дүүргэжэ, түрэл совхоздоо бусаһаар, мүнөө хүрэтэр энэл мэргэжэлээрээ хүдэлдэг. Комсомолой XIX съездын делегат байһан. Гүрэн түрын засагай дээдын зургаанда манай түлөөлэгшэ байхаар тон найдамтай хүн мүн, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр совхозой Хандалын отделениин бригадир В. Б. Буханаев, совхозой экономист Г. Д. Пермякова, инженер Г. Ф. Дубинин, отделениин зоотехник М. Н. Николаева, механизатор А. Т. Шитиков совхозой директор В. А. Бусовиков гэгшэд депутадта кандидадаар Н. И. Калашниковые дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые дэмжэбэ.

Тиигэжэ һунгуулиин Кабанскын 522-дохи округһоо СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Хандалын совхозой механизатор **Николай Иванович Калашниковые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри энэ суглаан нэгэн дуугаар абаа.

* * *

Энэл үдэр Байгал-Худара тосхондо «Прибайкалец» колхозой клуб соо һунгалтын урда тээхи суглаан боложо үнгэрөө. Энэ суглаае колхозой профкомой түрүүлэгшэ А. Г. Новолодская нээжэ, колхозой парткомой секретарь А. В. Новолодскида үгэ үгэбэ. Гүрэн түрынгөө засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадые дэбжүүлгэ бүхы орон доторнай политическэ, үндэр ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда боложо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Удаань үгэ абаһан колхозой загаһа олзоборилгын талаар техник В. Ю. Фадеев СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Хандалын совхозой механизатор Николай Иванович Калашниковые һунгуулиин Кабанскын 522-дохи округһоо дэбжүүлхэ дурадхал оруулба. Тэрэнэй һүүлээр колхозой бухгалтер С. Ф. Степанов, ажалай ба дайнай ветеран И. А. Новолодский, шубуушан А. М. Васильцова, колхозой түрүүлэгшэ В. А. Новолодский гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, энэ дурадхалые һайшаан дэмжэбэ.

Тиигэжэ СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин Кабанскын 522-дохи округһоо Хандалын совхозой механизатор **Николай Иванович Калашниковые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар абтаба.

Д. ДАШИЕВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ КОМИССИНУУДТА

Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилхэ, байгаалиие сахин хамгаалха комиссинуудай хабаадалгатайгаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбари һалбариин саг үргэлжын комиссинуудай заседани 1984 оной январиин 6-да боложо, Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэб болон бюджет, 1983 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай асуудалнуудые, 1982 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха түсэб табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудтай, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой үгэ дотор найруулагдаһан захяа заабаринуудтай зохилдуулан хараалагдаһан, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, республикын байгаалиин, материальна ба ажалай нөөсэнүүдые гамтайгаар хэрэглэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн байна. Социальна программа түсэбэй шухала хубинь болоно. Тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлгэһээ арад зоной һуудал байдалай һайжаралга, ажалшадай соёлой-ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалга дулдыдаха байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комисси республикын 1984 оной гүрэнэй түсэб болон бюджет тушаа тобшолол, комиссинуудай нэмэлтэ элидхэлые батагаа. Республикын Верховно Соведэй юһэдэхи сесси дээрэ нэмэлтэ элидхэл хэхыень Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат В. Ф. Лысовтэ даалгагдаба.

ШАГНАЛ

Республикын хуули сахилгын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй гэшүүн Анатолий Лазаревич **Ивановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын хуули сахилгын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй гэшүүн Даниил Доржиевич **Басаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Капитальна барилгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай инженер Павел Филиппович **Елгиндэ «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ, советскэ болон партийна органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер Чимит Митыпович **Митыповые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1984 оной январиин 10-да үглөөнэй 10 сагта эхилхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1984 оной январиин 10-да үглөөнэй 9 сагта болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарай 423-дахи таһалгада үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 7 саг болотор бүридхэлдэ абтаха.

Сессиин нээгдэхэ үдэр — 1984 оной январиин 10-да үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо бүридхэл хэгдэхэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҮГЭ БАТА

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй һүүлшын үдэрнүүдые амжалта түгэс ажалаараа тэмдэглэн үнгэргэхэ гэһэн гүн ехэ зорилготойгоор совет арадай хүдэлжэ байһан, ажалай ба политическэ үндэр ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда түрэл Коммунис партимнай Ленинскэ Центральна Комитедэй Пленум декабриин 26—27-до боложо үнгэрбэ. Гүрэн түрымнай хүгжэлтын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн энэ Пленумдэ зорюулан, манай оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб болон социалис уялганудаа, бүхы технико-экономическа дүнгүүдээ сүм дүүргэһэн тухайгаа декабриин 27-до мэдээсээ һэн.

Тиигэжэ 23 миллион 610 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, түсэб дүүргэгдээ. Нормативна сэбэр продукци түсэбөөр хараалагдаһан 3 миллион 280 түхэригэй орондо 3 миллион 283 мянган түхэригтэ гаргагдаһан байна. Мүн түсэбөөр хараалагдаһанһаа 12 мянган түхэригөөр ехэ гэхэ гү, али 2 миллион 142 мянган түхэригтэ гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй продукци гаргагдаа. Ажалай бүтээсэшье эрид дээшэлэнхэй. Гэхэтэй хамта 120 мянган метр гэхэ гү, али 500 мянган түхэригэй бүд алмагдаһан байна. Энэшье асуудалые Ю. В. Андропов онсо анхарһан байна бшуу.

Ингээд байхадаа, бидэ туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ Ю. В. Андроповой захиһан «...Мүнөө туйлаһан эршэ дэлисээ «ажал хэрэгэйнгээ абьясые алдангүй, һайн хубилалтануудые улам эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала» гэһэн заабариие баримталан, саашадаашье эршэтэй һайнаар хүдэлхөөр бэеэ зэһэнхэйбди. Манай коллектив мүнөө үйлэдбэриингөө бүхы нөөсые, арга боломжонуудые бодомжолон хэлсэжэ үзөөд, байгша ондо бүри ехэ продукци бүтээн гаргахаар шиидэнхэй.

Теэд ажалаймнай бүхы хэмжээн, урагшаа эрмэлзэлнай ганса энэ жэлээр дүүрэшэнэ бэшэл., «Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо һайнаар ажаллажа эхилхэ, урдамнай ушаржа байгаа үсөөн бэшэ бэрхэшээл түбэгүүдые дабажа, ажалайнгаа эршые саашадань дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала, — гээд Ю. В. Андроповой үгэһэн заабариин ёһоор бидэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулха, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэхэ гэхэ мэтэ ехэшье хүшэршье зорилготойбди.

Мүнөө манай хүдэлмэришэд түрэл Коммунис партиингаа Центральна Комитедэй Пленумэй гүн удхата материалнуудые халуунаар угтан абажа, анхаралтайгаар шудалжа байнхай. Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгын текст соо ажалшадые бодотоор һонирхуулһан зүйлнүүд олон. Тиимэһээл манай цех, участок бүхэндэ энэ үгын текстые уншалга, зүбшэн хэлсэлгэ хаа хаанагүй боложол байһаар.

Тиигэжэ, жэшээнь, Нина Ивановна Бачеевагай толгойлдог 1-дэхи цех соо һаяхан КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудые зүбшэн хэлсэлгын, митинг болобо. Тэндэ үгэ хэлэһэн манай нэгэдэлэй парткомой секретарь Е. И. Рыбакова, оёдолшон-мотористнууд Татьяна Почерней, Вера Бухольцева болон бусад түрэл партиингаа хараалһан зорилгонуудые халуунаар дэмжэжэ байһанаа бүхы коллективэйнгээ зүгһөө мэдүүлбэ.

В. САВЕЛЬЕВ,
оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй директор.

ЭБТЭЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэл түгэсэбэ. Ажалай, ажабайдалай ямаршье хугасаагай үнгэрхэдэ, гаталһан замаа эрьен хаража, хэһэн, бүтээһэн ажалаа шэнжэлэн шүүмжэлжэ үзэдэг һайн заншал бии гээшэ.

Энэ хадаа мүнөө КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй һүүлээр илангаяа ехэ удхатай шэнги һанагдана. Юуб гэхэдэ, сэрэдүүн зорилгонуудые хараалһанай хэмтэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые сэгнэнэбди. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй хойно үнгэрһэн үе соохи хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолнобди, саашадаа зүб тобшололнуудые хэхын тула туйлалтануудаа, дутуу дунданууудаа шэнжэлнэбди. гээд нүхэр Ю. В. Андроповой үгын текст соо хэлэгдэһэн байна. Энэ зүб.

Бидэшье баһал үнгэрһэн автономито республикынгаа ойн баярай жэлдэ яажа хүдэлһэнөө, бүтээһэн ажалаа, туйлаһан амжалтаяа бодомжолжо үзэнэбди. Үнгэрэгшэ үе соо манай заводто гараар хэгдэдэг хүндэ ажал оньһожоруулха талаар ехэ оролдолго гаргагдаһан байна. Жэшээлэн хэлэбэл, манай цехтэ программаар хүтэлбэрилэгдэн хүдэлдэг табан станок табигданхай. Орёо нарин детальнуудые хүнэй туһаламжагүйгөөр бүтээдэг үшөө юһэн иимэ станок тодхогдохоор бэлдэгдэжэ байна. Мүн заводто табан промышленна робот хүдэлнэ. Түрүү технологическа процессууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, бүтээгдэдэг продукциин шанар һайжаруулагдана. Энэ хадаа Ю. В. Андроповой зааһанай ёһоор, научно-техническэ дэбжэлтые саг үргэлжэ, нэтэрүү шангаар түргэдхэхэ ёһотой уялгамнай болоно бшуу.

Хүдэлмэришэн бүхэнэй, ехэшье, багашье коллектив бүхэнэй ажал тэрэнэй бүтээһэн продукциин шанараар сэгнэгдэдэг гээшэ. Тиимэһээ мүн минии бригадын гэшүүдшье хүдэлмэришэн нэрэ хүндэлһэн һайн шанартай продукци гаргаха оролдоно. Тиин бригадымнай продукци ходоодо түрүүшын шалгалтаар тушаагдадаг. Энэ манай омогорхол. Заводоймнай олон хүдэлмэрилэгшэд шанарай өөрын тамгатай болонхой. Тиигэжэ олонхи зоноймнай оролдосоор һайн хүдэлһэнэй ачаар коллективэймнай амжалта дулдиин байна. Мүнөө заводоймнай продукци 37 процент гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэйгээр гаргагдана. Манай заводто бүтээгдэһэн орёо нарин приборнууд дэлхэйн жара гаран орондо эльгээгдэнэ.

Гэхэтэй хамта дутагдалнуудһай үшөөл олон. Цехүүд болон участогууд ходоодоо жэгдэ һайнаар хүдэлнэгүй. Һарын эхиндэ һали-бали ажаллаһан аад, һарын дүүрэхэ багаар сагһаа гадуур үлэжэ байгаад хүдэлдэг заримашуул бии. Ушар шалтаганууд эндэ олон. Нэгэдэхеэр гэбэл, материально-техническэ хангалта тулюурдана. Тээд энээндэ бүхы гэмээ хаяжархижа болохогүй гэжэ һанагдана. Ажалай эмхидхэл гүйсэд һайн гэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ инструментальна цехэй хүсэ багатайһаа болоно, элдэб зэр зэмсэгүүд дуталдана. Станогуудай электродвигательнүүдэй эбдэршэхэдэ заһабарилгань уйжагайршадаг.

«Промышленностьдахи ажалые бригадна гуримаар эмхидхэлгые, урмашуулгые саашадань хүгжөөхэ ба ашаг үрыень дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор бригадна гурим нэбтэрүүлгэ хадаа предприятинуудай ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар гол шэглэлнүүдэй нэгэн гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Энэ бригадна подрядай гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ талаар манай заводто нилээд хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Мүнөө заводоймнай хүдэлмэришэдэй 70 гаран процент гэхэ гү, али долоон зуу гаран хүн бригаданууда хүдэлнэ. Бүхэдөө 96 бригада эмхидхэгдэнхэй.

Бригадна гуримаар хүдэлһэнэй ашаг үрэ эли тодоор харагданхай. Манайшье цехэй ажал дээрэ хаража үзэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ бидэ түсэбтэ даабаряа арайхан гэжэ ядалсажа дүүргэдэг байһан һаа, мүнөө бригадна подрядаар ажаллажа эхилһэнһээ хойшо жэгдэ һайнаар хүдэлдэг, түсэбүүдээ ходо дүүргэдэг болонхойбди. Заводойнгоо коллективүүдэй хоорондын мүрысөөндэшье саг үргэлжэ түрүүлнэбди.

Заводоймнай ниитэ байдал дээрэшье хаража үзэхэдэ, товарна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй хугасаа соо 20,3 процентээр дээшэлһэн байха юм. Харин хүдэлмэришэдэй тоо энэл үедэ ойролдоо 3 процентээр олошорһон байна. Энэ баримтаар харахада, продукци гаргалгын ургалтын 85,3 процентнь имагтал ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаһан байха юм. КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хэлэһэн Ю. В. Андроповой үгын текст дотор «...Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур, жэшээлэн хэлэбэл, 1 процентээр дээшэнь болгохо, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмэжэ хорооха» заабари үгтэнэ. Тиимэһээ бидэ саашадаашье энэ талаар ехэ оролдолго гаргаха гээшэбди.

«Хүнүүд урма зоригтойгоор, һайнаар ажалладаг болоо», — гээд Пленум тэмдэглээ һэн. Энэ тон зүб. Манай заводтошье элдэб олон шэнэ үнэтэ үүсхэлнүүд гаража байдаг. Тэдэниие заводой партком дэмжэжэ, олондо мэдээжэ болгодог, ойлгуулдаг, хүдэлмэриие хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Жэшээнь, манай бригада «Табан жэлэй түсэбые — 4 жэл соо» гэһэн уряа гаргаһан. Заводой 97 хүдэлмэрилэгшэд бидэниие халуунаар дэмжээ. Иимэ олон хүнэй хабаадалгатай мүрысөөн үүсхэгдэһэн хадаа бидэ бүхы хүсэ шадалаа зарюулан, оролдожо хүдэлжэ байнабди. Завод соохи мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ түрүүлжэ байнабди. Энэ амжалтымнай эшэ үндэһэн гэбэл, бригада доторой хани нүхэсэл, харюусалга, ехэ байдал болоно. Ажалай журам нарин сахилгада онсо анхарал хандуулнабди. Энэ талаар партиин байгуулагын туһаламжа ехэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбөө бидэ 1983 оной сентябрь сарада дүүргэһэн байнабди. Мүнөө ажалаймнай календарь дээрэ 1984 оной сентябрь гараха болонхой.

Гүрэн түрын, общественнэ хүгжэлтын, социалис үйлэдбэриин ургалтын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдэ, Пленумэй гол анхарал ажалай байдалда, мүн ажалнуудаймнай эрхэ байдалда хандуулһаниие онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Энэ талаар манай заводто шиидхэгдэхэ асуудалнууд үшөө олон.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводууд шэнги тиимэ томо предприятинуудтай жэшээхэдэ, манай завод гэшэ бага. Тэдэ заводуудта салин хүлһэнэй дэргүүр, гэр байрын асуудалнууд хангалтатай шиидхэгдэнэ. Харин манай заводто энэ асуудал үсөөдэнэ. Харин олон жэлнүүдтэ заводые һэльгэжэ, тусхай захиралтада ажалаа хэлэжэ байна. Энэ талаар заводой партком, захиргаан ехэ анхарал хандуулһан. Тэдэниие хаанаһаа олохоб? Заводой захиргаан, партиина комитедтэ энэ талаар бодомжолжо үзэхэ үшөө олон ха.

К. МАТВЕЕВ,
«Теплоприбор» заводой токарьнуудай бригадир.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) рободуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд А. Е. Долгов, Ю. В. Кривощеков ба заводой оньһожоруулгын болон рободуудые нэбтэрүүлгын таһагай хүтэлбэрилэгшэ А. Н. Кобцев ээлжээтэ робот зохёон заһабарилжа байна.

Н. ФЕДОТОВОЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ДҮН ХАРАГДАБА

СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда хамтын суглаан һаяхан болоһон байна. Эндэ «1983 оной туршада СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэм-шэнжэлгын болон эмхидхэлэй ажал ябуулгын гол дүнгүүд» гэһэн элидхэл филиалай президиумэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Науканудай академиин гэшүүн-корреспондент М. В. Мохосоев хээ.

Эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэриин түсэб урагшатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Ороной арадай ажахыда филиалай эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүдые нэбтэрүүлһэнэй ашаар 5,7 миллион түхэригэй ашаг үрэ оруулагдаа. Зургаан хүндэ эрдэмэй доктор гэһэн нэрэ олгогдоо. Тиихэдэ 12 залуушуул эрдэмэй кандидадай диссертаци амжалтатайгаар хамгаалһан байна. Ниитын эрдэмэй институдай директор, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаковто профессорэй нэрэ зэргэ олгогдоо.

Шэнжэлгын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ, шанарыень улам һайжаруулха, эрдэм ухаанай туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ, республикын дээдэ һургуулинуудай болон һалбариин институдуудай шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые таарулдуулан хүтэлбэрилхэ, эрдэм ухаанай талаар Буряадай эрдэмтэдэй уласхоорондын харилсаа холбооё саашадань улам хүгжөөхэ тухай үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин, декабриин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор республикын эрдэмтэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Б. ЖИГМЫТОВ.

САЯНАЙ ЭЛЕКТРЫН ГАЛНУУД

«Хүдөө ажахые хүгжөөхэ ба таряашадай ажабайдалай соёлой эрхэ байдалые һайжаруулха зорилготой хамтын барилгые — Шуша мүрэн дээрэ турбинна түхеэрэлгын барилгые эмхидхэхэ шухала гэжэ тоолохо... Энэ хадаа олонитэ ажалшадай агууехэ вождьдо зорюулһан эрхим хүшөө болохо юм» (Шушенскэ таряашадай суглаанай тогтоолһоо, 1924 он).

«Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй агрегадууд 30-дахи миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилжэ эхилбэ». (Гидростанциин диспетчерскэ журналда бэшээтэй, 1983 он).

Эдэ документнүүд хоорондоо 60 шахуу жэлэй илгаатайшье һаа, таһаршагүй холбоотой юм. Енисей дээрэ бодхоогдожо байһан ороной тон томо Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй барилгашад 20 киловатт хүсэтэй бишыхан гидростанциһаа эхилһэн байха юм.

Енисей мүрэн дээрэ, Шушенскэ тосхонһоо хэдэн арбаад километртэ бодхоогдожо байһан Саяно-Шушенскэ гидростанци тэрэ холын «турбинна түхеэрэлгэһээ» 320 мянга дахин хүсэтэй юм.

Саянай территориально-үйлэдбэриин комплексын предприятинуудта хэрэгтэй 25 миллиард шахуу киловатт-час электрын элшэ хүсэ ГЭС-эй арбан агрегат жэл бүри үйлэдбэрилдэг байха.

Тус тустаа 640 мянган киловатт хүсэтэй дэлхэй дээрэхи тон томо гидрогенераторнууд эндэ тодхогдоно. Хэрэгтэй болоо һаань, тэдэнэй хүсые 735 мянган киловаттда хүргэжэ болохо. Тэдэнэй ашагта хүсэнэй коэффициент 96 процент болоно.

Һүүлэй үедэ барилга дээрэ туйлагдаһан үндэр оун иимэ: Эсэгэ ороной гидро-барилгада түрүүшынхеэ М. Полторанай даадаг дархашуул-бетонщигуудай бригада ГЭС-эй барилгада 1 миллион кубометр бетон дэбдиһэн байна.

Енисейн электрын элшэ хүсэнэй ехэ барилгые байгуулгада ороной 250-һаа дээшэ предприяти эрдэм-шэнжэлэлгын эмхидэ хабаадана.

Проектнэ документаци соо Енисей дээрэхи хоёрдохи гидростанци Саянскэ гэжэ нэрлээтэй. Шушенскэ таряашадай дурасхаалай хүндэлэлдэ, Владимир Ильич Лениндэ баяр баясхалангай тэмдэг болгон, гидро-барилгашад болон нютагай хүн зон Саяно-Шушенскэ гэжэ тэрэниие нэрлээ юм.

Т. АККУРАТОВА,
ТАСС-ай корр.

Саяногорск,
Красноярскэ хизаар.

МАЛШАДЫЕ ҺАЙНААР ХАНГАХА

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

— Мүнөө хонишод, малшадай эгээл харюусалтатай хаһа — ниитын адууһа малай үбэлжэлгэ түлэг дундаа ябажа байна. Энэ жэлэй январь һарын хорёодоор түл абалга эхилхэнь. Манай совхозой Баруун-Хасууртайн отделениин эхэ хонидой отаранууд хурьга абалгадаа муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерээ гэхэдэ болоно, — гээд ажахын ахамад зоотехник В. К. Халматов бидэнтэй уулзахадаа дуулгаа һэн.

Баруун-Хасууртайн отделениин эхэ хонидой отарануудта хамтадаа 5500 шахуу толгой хонид тоологдоно. Тэндэ дүй дүршэлөөрөө мэдээжэ болоһон хүнүүд хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо жэлһээ жэл бүри хонин бүриһөө түл абажа, нооһо хайшалха түсэбөө ходол үлүүлэн дүүргэдэг, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын ордента, партиин обкомой гэшүүндэ кандидат Г. М. Бимбаев, коммунис ажалай ударнигууд Д. Л. Доржиева, Б. Н. Бумбеев гэгшэд ороно.

Тээмэндэ отделениин хонишодой хамтын суглаан болоо. Тэндэ суглаарагшад хүдэлмэридэнь тохёолдодог дутуу дунданууудаа яажа усадхаха тухай зүбшэн хэлсэхэ зуураа, шэнэ социалис уялгануудые баталан абаа һэн. Совхозой түрүү хонишон, областной XXXII партийна конференциин делегат Г. М. Бимбаев 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаха, нооһо хайшалгаар түсэбтэ даабаряа дүүргэхэ тухайгаа дуулгаһан, даажа абаһан хонидоо гарзалуулангүй тобир тарганаар ондо оруулха байһанаа мэдүүлһэн юм.

Үдын совхозой Баруун-Хасууртайн отделениин хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха, тэдэнээ эхэһээнь һалгаахадаа толгой бүриин шэгнүүр 20 килограммда хүргэхэ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалха, бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха гэһэн уялгатай.

Ахалагша хонишон Бадма Найданович Бумбеевэй отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай, наран баруун урда гаранхай, хонидынь бэлшээриһээ бусажа ерээд, бүлеэн уһа уужа байгаа һэн.

— Энэ үбэлнай жэгтэй дулааханаар эхилээд байна. Нёгоодо ажахымнай ниитын гээ адуһа малда урдынхида орходоо ехээр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ. Мүн оросоһо тараанай ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн байгаа, — гэжэ Бадма Найданович баяртайгаар хөөрэнэ. — Энэ намартаа харганда, тараанай үлэгдэлдэ хонидпай бэлшэжэ, таргалаа, хүшэ шадалтай болоо.

Б. Н. Бумбеевэй отарын хонишод 100 хонин бүриһөө 100 хурьга, толгой бүриһөөнь 4 килограмм шахуу ноохо хайшалан абаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй. Тэдэнэр хэлэһэндээ хүрэхын түлөө хамаг хүсэ шадалаа, арга боломжонуудаа хэрэглэн ажаллана. Хонидойнгоо, хурьгадайнгаа байха байрануудые октябрь һарын эсэс багаар дулаалжа дүүргэһэн байна. Үбэлэй үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл, һолоомон, түлеэн газаань асаргадажа буулгагданхай.

Дугар-Цырен Дашиевай гэр бүлэ хорин хоёрдохи жэлээ хонин ажалда хүдэлжэ ябана. Арбан класс дүүргэһэн Цырен-Даша хүбүүниинь эхэ эсэгэ хоёртойгоо суг ажаллана. Тус отара 740 толгой хонидтой. Тэдэнэр хонин бүриһөө түл абажа, даалгагдаһан малаа гарзалуулангүй ондо оруулха, ноохо абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад ажаллана.

Энэшье отарын хонидой байра хүсэд һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Ахалагша хонишон Г. С. Дарибазаровта 552 толгой эхэ хонид даалган үгтэнхэй. Тэдэнэй малайнь үбэлэй байра хэдэн жэлэй саана шулуугаар баригдаһан юм. Гэбэшье тэрэнь энэ намартаа саг соогоо дулаалагдаагүй, хүйтэн, шиигтэй. Үни хэзээнэй колорифер табигдаһан аад, мүнөөшье болотор ашаглагдаагүй байһаар. Гадна, хонидоо саг дарыдань бүлеэн уһаар ундалуулнагүй. Юуб гэхэдэ, уһа халаадаг түхеэрэлгэнь хүдэлнэгүй. Ажахын электригүүд ерэжэ, тэрэниие заһабарилнагүй. Энэ отарада совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд һаналаа үшөөл багаар хандуулна. Эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ дайралдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээн абтаагүй байһаар.

Гадна ахалагша хонишод И. Мишенин, А. Жанаев, В. Степанов болон бусадай отарануудаар ябагдаа. Тэндэ баһал зарим тэды дутуу дунданууд дайралдана. Эдэ бүгэдые һаяын үдэрнүүдтэ усадхахабди гэжэ отделениие эрхилэгшэ М. Р. Дашицыренов бидэниие найдуулаа һэн.

Гэбэшье энэ удаа Баруун-Хасууртайн хонишодтой уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай, ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд б... дэниие худалдаа наймаана... соёлой талаар хангалга... һаналаа үшөөл багаар таб... на гэжэ мэдүүлээ бэлэй. Һүүлэй үедэ холын отарану... дай үбэлэй байрануудаар а... толавка огто ябахаяа б... лёо. Үдэр бүри хэрэглэгд... дэг эд бараа худалдан аб... хын түлөө Удинск гү, ал... Баруун-Хасууртай үбэлэй ... хүйтэнэй үедэ морёор ош... хонь тиимэшье хүнгэн бэш... ааб даа, мүн үнэтэ сагаа г... хэншье харамтай ха юм. У... дань соёлой хүдэлмэрилэгш... графигаар хараалагдаһан с... болзортоо отара, гүүртэнүү... тэ ерэжэ, концертнүүдые х... руулдаг байһан. Тиин хон... шод малшадай зүрхэ сэдьх... баясуулан хангадаг бэлэ... Энэ үбэлжэлгын туршада ... данай һайшаалта заншалы... мартагдажа байна. Мүн лек... ци, хөөрэлдөөнүүдшье үсөө... үнгэргэгдэнэ.

Эдэ дутагдалнуудые түр... гэн сагай туршада усадхах... тула Үдын совхозой дирек... ци, партком болон профко... Үдын сомоной Соведэй гү... сэдком таарамжатай хэмж... нүүдые абаха зэргэтэй.

Ю. БАЗАРЖАПОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүд... ажахын таһагые даагша,
Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ҮНГЭРҺЭН ЖЭЛДЭ РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА БРИГАДНА ПОДРЯД НЭБТЭРҮҮЛХЭ ТАЛААР СОВЕТ БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ОРГАНУУДАЙ ХЭҺЭН ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар үнгэрһэн 1983 ондо республикын колхоз, совхозуудта горитой хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Ажахынуудай, районуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай семинар-зүблөөнүүд март, апрель һарануудта үнгэргэгдэһэн байна. Олонхи районуудай түрүү ажахынуудта бригада болон звенонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ажалтай сэхэ хабаатай хэшээлнүүдшье үнгэргэгдөө юм.

Хабарай тарилгын эхилхын урда тээ ажахы бүхэндэ механизаторнуудай өөһэдынь һайн дураар бүридхэгдэһэн бригадна подрядай гуримаар хүдэлхэ коллективүүд тодорхойлогдоод байгаа. Тэдэндэ ажахын тоосооной даабари саг соогоо хүргэгдөө, хэлсээнүүд баталагдаа, абтаһан продукциин зэргээр үгтэхэ түлөөһэнэй аккордна гурим тодорхойлогдоо һэн. Ажахынуудай хүтэлбэригэгшэд, мэргэжэлтэд подрядта ороһон коллективүүдые саг үргэлжын хиналтада абажа, ажалдань бүхы хэрэгтэй туһаламжа үзүүлдэг болоо.

Тараан ажалда 694 бригада, звено хамтын подрядта орожо, шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэдэндэ бүхы таряалангай 46 процентнь, тэрэ тоодо тараанай—72, тэжээлэй ургамалнуудай — 46, хартаабха, овощой — 53, уһалагдадаг газарай — 47 процентнь даалгагдаһан байна.

Үнгэрһэн жэлдэ хабар хожом болотор хүйтэн байгаашье һаань, хамтын подрядай нэбтэрүүлэгдэһэнэй, ажалай түлөөһэнэй эсэсэй дүнгүүдээр үгтэдэг болоһоной ашаар хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэри эмхитэйгээр, һайншье шанартайгаар үнгэргэгдөө, урда жэлэйхитэй сасуулхада тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулагдаа.

Хамтын подряд нэбтэрүүлхэ талаар Загарайн, Кабанскын, Улаан-Үдын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай районуудай ажахынуудта ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо заагдана.

Бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг коллективүүд ажалай үрэ дүнгүүд һураггүй дээшээ байна, үйлэдбэриин нөөсэнүүдшье горитой алмагдана гэжэ дүй дүршэл харуулба. Тэндэ ажалай журам наринаар сахигдана, бүхы хүдэлмэриие саг соонь, һайн шанартайгаар бүтээхэ талаар хүнүүд бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр, харюусалгатайгаар хандана. Хамтын подрядта ороод байхадаа тэдэнэр бүхы гаргашаяа тоолодог, эдэбхи үүсхэл гаргадаг, газартаа эзэн ёһоор хандадаг болоно.

Ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ талаар Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой нүхэр Бикмулинай хүтэлбэрилдэг бригада һайн жэшээ харуулна. Эндэхид таряалангай гектар бүриһөө 31,8 центнер, мүн Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой П. Р. Бурдевай звено 125 гектар газарһаа гектарай 201,1 центнер хартаабха хуряагаа. Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхозой нүхэд Ефимовэй, Жилинэй хүтэлбэрилдэг луговодуудай звенонууд гектар бүриһөө 24 центнер ургаса абаха түсэбтэй һаа, 41 центнер үбһэ хуряагаа. Иимэ жэшээнүүд олон.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалай эмхидхэлэй болон түлөөһэнэй энэ түрүү онол арга үшөөл удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Яруунын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хэжэнгын районуудта бүхы тараан ажалайнь бригадануудай гурбанайнь нэгэ хубишье хамтын подрядта оруулагдаагүй байна. Зарим ажахынууд хамтын подряд нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ёһо дүүргэжэ, миил тоо мэдээ үгэхын тэдысэ хандаа. Ямар нэгэ ургамал тарижа ургуулха жэжэхэн звенонуудые эмхидхэхэдэнь хүдэлмэрилэгшэдые түхэреэн жэл соо ажалаар нэгэ жэгдээр хангаха аргагүй болоно. Энээнһээ уламжалан, техникэнь дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй, коллектив бүхы хүдэлмэрээ өөһэдынгөө хүсөөр хэхэ аргагүй болоно гэжэ тус тогтоол дотор заагдана.

Баталагдаһан хэлсээнэй гуримай хазагайруулагдаха ушар үзэгдэнэ. Заримдаа механизаторнуудынь договоройнгоо ёһоор продукци үйлэдбэрилгэдэ хабаагүй хүдэлмэридэ ябуулагдажа, коллективэй бүридэл эбдэгдэнэ.

Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай районуудай, олонхи ажахынуудта механизаторнуудай ажалай түлөөһэн урдынхи гуримаар продукциин абтатар хэһэн хүдэлмэриин зэргээр үгтэһэн байна. Бүхы гаргашын һара бүриин тоо бүридхэлшье ёһоор хэгдэнэгүй, тэрэнь түсэбөөр хараалагдаһантай сасуулагдажа үзэгдэдэггүй байха юм. Энээнһээ боложо, эд хэрэгсэлэй болон ажалай нөөсэнүүдые алмаха тэмсэл һуладана бшуу. Чековэ гуримаар тоосохо арга ёһоор хэрэглэгдэнэгүй.

Мал ажалда хамтын подряд баһал һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Һү һаалиин фермэнүүдэй 9 процент, эбэртэ бодо малай — 4, үхэр шахалгын гүүртэнүүдэй — 7, гахайн фермэнүүдэй — 8, хонишодой бригаданудай 31 процентнь лэ хамтын подрядай гуримаар ажаллана.

Колхоз, совхозуудта трактор, комбайн, автомашина болон бусад техникэ заһабарилдаг бригаданудай нэгэниинь ниитэ нарядаар хүдэлдэг болоогүй. Үйлэдбэриин хамһабариин һалбаринуудта, илангаяа транспортна хүдэлмэридэ ажалай эмхидхэлэй, түлөөһэнэй энэ түрүү арга мүртэй хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай журам һайжаруулха хэрэгтэ хамтын подрядай ехэхэн удха шанартай байһаниие зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хүсэд ойлгоогүй дээрэһээ гү, али тоогоогүйһөө бригада, звенонуудайнгаа ажалые шэнэ гуримаар эмхидхэжэ шадаагүй. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ үүргые дээшэлүүлхэ, эмхидхэлэй болон технологическа асуудалнуудые бэедээ даатаад шиидхэхэ талаар ажалша коллективүүд тухай Хууляар олгогдоһон эрхэнүүд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй. Хамтын подрядаар хүдэлжэ байһан ажахынуудай, бригада, звенонуудай дүй дүршэлые шэнжэлхэ, дэлгэрүүлхэ талаар советскэ, хүдөө ажахын органууд эмхидхэлэй мүртэй хүдэлмэри ябуулнагүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ, энэ талаар колхоз, совхозуудта тодорхой туһаламжа үзүүлхэ тушаа Хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын Буряадай институт, Буряадай хүдөө ажахын институдай тусхайта кафедрануудшье анхарал үшөөл багаар хандуулна.

Эдэ бүгэдые хараада абажа. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол соогоо хэдэн шухала хэмжээнүүдые хараалһан байна.

Колхоз, совхозуудта хамтын подряд нэбтэрүүлхэ талаар туйлагдаһан зарим дүй дүршэлһөө үндэһэлэн, эндэ бии байһан дутагдалнуудые усадхаха тушаа хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалга ехэ болгохо саг ерээ. Хамтын подрядай хэлсээгээр тогтоогдоһоной ёһоор бригадануудта абтаһан продукциинь зэргээр хүнүүдэй ажалай түлөөһэ үгэхэ шухала гэжэ тогтоогдоно.

Энэ аргые бүхы һалбаринуудта нэгэ жэгдээр, түсэбтэ ёһоор нэбтэрүүлхын тула ажахы бүхэндэ эмхидхэлэй-техническэ хэмжээнүүдые 1984 оной мартын 1 болотор районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй заседани дээрэ баталха шухала.

Гараад байһан энэ 1984 ондо ороохо таряа ургуулагша мүн луговодуудай бүхы бригаданудые гол түлэб хамтын подрядта оруулжа дүүргэхэ, эбэртэ бодо малай, хонидой фермэнүүдые бүхыдэнь, үнеэдые, гахайнуудые болон шубуудые харууһалдаг коллективүүдэй 20 процентые энэ гуримда оруулха гэжэ тогтоогдобо.

Үйлэдбэриинь даабаринуудые һайнаар табиха, газар ургасын, малай ашаг шэмэй нормативна хэмжээ зүбөөр тодорхойлхо, бригада, звенонуудта хүдэлхэ хүнүүдые сэдөөр бүридхэжэ, технологическа картын ёһоор жэл соо хэхэ бүхы хүдэлмэриингөө — 80 процентһээ бага бэшыень өөһэдынгөө хүсөөр хэхээр тогтоохо гэхэ мэтэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха шухала болоно.

Элдэб хэрэгсэлнүүдэй, ажалай гаргашые тон наринаар бүридхэжэ, алмалта, арьбалалтын гуримые нягтаар сахиха, подрядаар хүдэлдэг бүхы коллективүүдтэ чековэ тоосоной гурим нэбтэрүүлхэ гэжэ тогтоол соо онсолон заагдана.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанарые һайжаруулха, тоһо, болишо, үтэгжүүлгэ, үрэһэ гэхэ мэтые наринаар гаргашалха, техникые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ талаар бригада, звено болон фермэнүүдые һайнаар урмашуулха хэрэгтэй.

Хүнүүдэй хамтын ажалда дүршэлтэйдэ шэнээн хабаадаһые харгалзажа абажа, ажалай түлөөһэ тогтоохо, эсэсэй дүнгөөр шагналтэ түлбэри, шангуудые зүбөөр хубааха, ажалай болон технологическа журам эбдэһэн гэшүүниие хэһээхэ хэмжээнүүдые абаха талаар подрядта ороһон бригада, звенонуудай соведүүдэй үүргые бэхижүүлхэ гэжэ заагдана.

Мүн хамтын подрядаар хүдэлдэг бригада, звенонуудые хүтэлбэрилэгшэдөөр олондо хүндэтэй, нэрэ солотой, эгээл дүршэл шадабари ехэтэй хүдэлмэрилэгшые дэбжүүлхэ ёһотой. Тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй список 1984 оной мартын болотор райгүйсэдкомуудта баталагдаха зэргэтэй.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба колхознигуудай дунда һуралсал хаа хаанагүй эмхидхэхэ, түрүү коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые шэнжэлхэ, нэтэрүүгээр дэлгэрүүлхэ шухала.

Тэрэшэлэн хүдөөдэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ асуудалые үргэнөөр харуулжа байха гэжэ республикын газетүүдэй редакцинууд, республикын Телевидениин болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитет энэ тогтоол соо үүргэлэгдэбэ.

ХҮН БА ХУУЛИ

ХАРЮУСАЛГАГҮЙ ЯБАДАЛҺАА ҮНДЭҺЭТЭЙ

Республикын юстицын Министерствын хүдэлмэрилэгшэд Бэшүүрэй районой колхоз, совхозуудаар, үйлэдбэриин предприятинуудаар ябаха, энэ ажахынуудта хуули ёho сахилгын хүдэлмэриин ямар зэргэ бэелүүлэгдэжэ байдагые hонирхоhон байна. «Еланский», XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозуудаар, Хёлгын, Бүлюутын, Охин-Булагай совхозуудаар хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоо барисаа байгуулан ажалладаг районой Госкомсельхозтехникэ, «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй, «Бурводстрой» управлениин ПМК, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй 102-дохи ПМК болон бусад эмхинүүдээр шалгалтанууд үнгэрэгдэжэ, бии байгаа дутуу дунданууд элирүүлэгдэhэн байна.

Партиин XXVI съездын КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиндхэбэринүүдые «Арадай ажахыда хуули ёho сахилгын хүдэлмэри hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар арадай депутадуудай районой Соведэй гүйсэдком ехэ оролдолго гаргана. Тиигэжэ үйлэдбэриин хэмжээ дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын болон промышленна продукциинуудай шанар hайжаруулха, гүрэнэй зөөридэ нарииваар хандаха, ажалай журам шангадхаха хэмжээнүүд абтана. Энэ хэрэгтэ арадай депутадуудай районно, поселково, сельскэ Соведүүд илангаяа анхаралаа ехээр хандуулан, хуули сахилгые колхоз, совхозуудта, үйлэдбэриин предприятинуудта шангадхаха, ниитын ёho гурим сахиха, архиншад болон ажалhaa хулжагшадтай тэмсэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

«Ажалай журам шангадхаха Госкомсельхозтехникын районно нэгэдэлдэ кадрнуудай оролго, гаралгатай тэмсэхэ тухай», «Бэшүүрэй совхоздо, «Дружба» колхоздо экономическа хүдэлмэри, тоо бүридхэлгэ hайжаруулга тухай», «Районой харьяата газар дээрэ архидалгатай, хулжалгүй зайха үзэгдэлнүүдэй тэмсэхэ тухай», «Адуун hүрэгөө малайнгаа тоо толгойе олошоруулха талаар «Сибирь» болон Охин-Булагай совхозуудай ямар хүдэлмэри үнгэргэhэн тухай» асуудалнууд байгша оной туршада үнгэргэгдэhэн зүблөөнүүд дээрэ харагдажа үзэгдөө.

«КПСС-эй XXVI съездын шиндхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар үнгэргэгдэжэ байhан хүдэлмэри, хиналта, шалгалта тухай», «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаhан СССР-эй Эдеэ хоолой программа саашадань бэелүүлгэ тухай», «Районой экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүд тухай» асуудалнууд районно Соведэй гүйсэдкомой зүблөөн дээрэ нэгэнтэ бэшэ табигдаhан байна.

Һүүлэй үедэ район дотор хүмүүжүүлхы, мүн хуули ёho сахилгын хүдэлмэринүүд hайжараа. Хуули ёho сахиха талаар университет нээгдэнхэй, дружиннигуудай, нүхэдэй сүүдэй, колхоз, совхозуудай профсоюзна эмхинүүдэй үүргэ нилээд дээшэлээ. Жэлэй эхинhээ хойшо «Знание» бүлгэмэй гэшүүд районойнгоо ажалшадай дунда хуули ёho сахилгын темэдэ 300 гаран лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, районой газетэдэ арба гаран статья толилуулhан байна.

Гэбэшье хуули ёho сахиха хүдэлмэрие үнгэргэхэ талаар районой колхоз, совхозуудта, промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта дутуу дунданууд олоор үзэгдэнэ. Эдэнэр хуули ёho сахиха талаар парти, правительствын гаргаhан шиндхэбэринүүдые гүйсэдөөр бэелүүлнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ажахынууд дотор хэлсээ баталха хүдэлмэри hулаар эмхидхэгдэнхэй. Жэшээ болгон дурдаха болоо haa, «Еланский» колхоздо 39, Хёлгодо — 30, Бүлюутэдэ 26 хэлсээн баталагдабашье, энэ хэлсээ хинан шалгаха, дүүргүүлхээр томилогдоhон нэгэшье хүнэй нэрэ, обог үгы байгаа. Тиихэдэ хэзээ хэгдэhэн, хэдыдэхи hарада дүүрэхэ тухай бэшэгдээгүй, хэдыдэхи номерой хэлсээн бэ гэжэшье заагдаагүй дээрэhээнь эдэ хэлсээнүүд үнэхөөрөө баталагдаа гэжэ этигэхэнь бэрхэтэй. Энэ ушар хадаа ажахынууд хоорондын хэлсээ баталалга тусхай, юридическэ документ гэжэ тоологдохоёо болёо, тиихэдэ колхозуудай Сельхозтехникын, Сельхозхимиин, барилгын, бэлэдхэлэй болон бусад эмхинүүдтэй баталдаг хэлсээнэй hулаар үнгэргэгдэдэг тухай бидэндэ гэршэлнэ.

Трактор болон хүдөө ажахын бусад техникын саг соогоо заhабарилагдадаггүй, мүн заhабарилагдахадаашье энэ хүдэлмэриин муугаар хэгдэдэг ушарhaa районой ажахынууд нилээд ехэ хохидолдо ородог байна. Районой хүдөө ажахын управлениин мэдээсэhэнэй ёhoop ажахынууд дээгүүр К-700 түхэлэй 11 трактор зогсожо байна. Шэнэ-Бэрээнэй заводой шапаргүй муугаар заhабарилhaнай зэмээр «Рассвет» колхозой К-700 түхэлэй трактор арбан hарын туршада хүдэлгэгдөөгүй. Иимэ үзэгдэлнүүд районой бэшэшье ажахынуудта олоор тохёолдодог. Охин-Булагай совхоздо таряа хурялгын 3 комбайн заhабарилагдаагүй байhaap. Районой олонхи ажахынуудта трактор, комбайн болон бусад техникын хэзээ заhабарилагдаhан тухайнь тэмдэглэл хэгдэнгүй, мүн тэдэнэй тоошье зүбөөр абтанагүй.

Районой колхоз, совхозуудта үхэр малай үгы болохо, үхэхэ ушарнууд үзэгдэhөөр. 1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ район 1135 мянган түхэригэй хохидолдо ороhон байна. Гансал Хёлгын совхоздо аяар 1062 толгой үхэр мал, хони хурьгад үхэжэ, ажахы 60127 түхэригэй гарзада ороо. Тэрэнэйнь 5057 түхэриг зэмэтэй хүнүүдтэ тохогдожо, оройдоол 17 толгой хониин түлүүлэгдэhэн байна. Хонишон И. И. Дульскиин отара дээрэhээ 32 хониин үгы боложо, ажахые 1309 түхэригэй гарзада оруулаа. Гэбэшье үгы болоhон 32 хониной 18-ниинь лэ түлэгдөө. Бүлюутын совхоздо 964 хониин дутажа, ажахые 48954 түхэригэй гарзада оруулаа. Тэрэнэйнь 528 түхэриг зэмэтэй зондо тохогдоо. Иимэ ушарнууд юун дээрэhээ үндэhэлнэб гэхэдэ, ажахы дотор мал тоолохо хүдэлмэри hулаар үнгэргэгдэжэ, үгышье haa оройдоошье үнгэргэгдэнэгүй. Үхэhэн малда актнуудые бэшэлгэ хайша хэрэгээр үнгэргэгдэнэ. Хёлгодо, «Еланский» колхоздо малай үхэhэн тухай акт ветеринарна мэргэжэлтэд табиhан аад, ямар ушарhaa үхэhэн шалтагаанииинь элирүүлэгдэнэгүй.

Зарим ажахынуудай кассаhaa ажал хээгүй хүнүүдтэ мүнгэн үгтэнэ. Жэшээнь, «Еланский» колхоздо ажалhaa үнин гаргагдаhан бригадирнуудта 3,6 мянган түхэриг түлэгдэhэн, ахалагша бухгалтер байhан Чимитовтэ 1,1 мянган түхэриг бэшэгдэhэн, эрхэтэн Нуруджинянда 1981 онhoo хойшо 950 түхэриг гүрэнэй мүнгэн үгтэhэн байна. Энэ хара хэрэгүүд колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй гараар хэгдэдэг байhанинь элирээ. Тиигэжэ тэдэнэр хүдэлдэггүй зондо мүнгэ хаагаад, тэдэнэйнгээ ехэнхи хубиинень өөhэдөө үбэршэлдэг байгаа.

Жолоошодойшье дунда иимэрхүү ушарнууд олоор үзэгдэнэ. Хёлгын транспортна предприятиин жолоошод Харлуунай нефтебазаhaa түлишэ зөөхэдөө гаталпан зайгаа ехээр тэмдэглэжэ, ажахын мүнгэ зөөрине миинтээр үбэршэлнэ. «Еланский» колхозhoo Харлуунай нефтебаза хүрэтэр 42 километр болодог. Харин зарим hэшхэлгүй жолоошодто энэ зайнь аяар 45—50 километр болошодог юм. Тиигэжэ тэдэнэртэ ехэ зайн мүнгэн түлэгдэхэ ушартай болоно. Энэл предприятиин жолоошон Тюрюханов XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо түлишэ зөөхэдөө, хоорондохи зайень 85 километртэ хүргэжэ, аотаха ёhотой 7,91 түхэригэй оронда 12,99 түхэригэй тариф абаа. Иимэ ушарнууд районой ажахынуудта үзэгдэжэл байдаг. Харин ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон тоо бүридхэгшэдэй эдэ ушарнуудтай эбсэшэнхэй, ямаршье хэмжээ абадаггүй байhанинь гайхалтай. Гансал «Дружба» колхозой ахамад бухгалтерай оролдолгоор Хёлгын транспортна предприятида түлэгдэhэн үлүү мүнгэнэй 4261 түхэриг бусаагдаhан байна.

Районой ажахынууд шанар муутай мяха, hү тушааhанайнгаа түлөө мүн лэ гарзада ороно. Жэшээнь, үнгэрhэн жэлэй туршада тиимэ продукци худалдажа, 296158 түхэригэй ялада ороhон байна. Колхоз, совхозуудаа ажалшадай дунда журам hулаар сахигдана. Ажалhaa хулжаха, хүдэлмэриин үедэ архидаха, зайха ушарнууд үшөөл үзэгдэhөөр. Иимэ хүнүүдтэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hулаар үнгэргэгдэнэ. Ниитын эмхинүүд — нүхэдэй сүүд, архиншадтай тэмсэхэ комисси болон ажалшадай хамтын суглаан дээрэ энэ талаар ямаршье хэмжээн абтанагүй, ажахын хүтэлбэрилэгшэд эдэ асуудалнуудта анхаралаа багаар хандуулна. Колхоз, совхозуудта ажалай журам хазагайруулдаг, хүдэлмэридөө гарахагүй, архидаха, зайгуултаха ушарнууд юун дээрэhээ үзэгдэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй hулаhaa болоно. Тэдэнэр ажалшадайнгаа дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй, тэдэнэй ажал хэрэгтэ анхаралаа hулаар хандуулна. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй харюусалгагүй, хайша хэрэг, хандалгаhaa боложо, ажалшадай дунда хуули ёho сахиха хүдэлмэри үнгэргэгдэнэгүй, харин тэрэниие эбдэхэ, журамгүй hула ябадалай олошорхонь үзэгдэнэ. Ушар тиимэhээ Бэшүүрэй районой ажалшадые хуули ёho сахиха гуримда hургахын урда тээ, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ энээн тухай hануулха тон шухала гээд hанагдана. Хэрбээ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалга багатайгаар хандаха болоо haань, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиндхэбэри бэелүүлхэ тухай хэнтэй хөөрэлдэхэ болонобибди?

С. МАШКИН,
Буряадай АССР-эй юстициин министрэй орлогшо.

СОВЕТ ҺУРГУУЛИ ШЭНЭ ШАТАДА

Совет hургуули хадаа эрдэм мэдэсэ олгохо талаар бүхы эрхэтэдтэ адли тэгшэ эрхэ хангадаг ёhотойл арадай hургуули болоно. Мүнөө тэрэ хүгжэлтынгөө шэнэ шатада оробо. «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» гэhэн КПСС-эй ЦК-гай проект бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаба. Энэ документые тайлбарилха гуйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент СССР-эй гэгээрэлэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ф. Г. ПАНАЧИНДА хандаhан байна.

— Мүнөө үедэ, хүгжэлтэ түгэс социализмые али бүхы талаарнь түсэбэй ёhoop нарижуулгын хараа шэглэлые партиин бэелүүлжэ байхада, арадай гэгээрэлэй бүхы системые нарижуулан hайжаруулха шухала хэрэгтэй болобо, — гэжэ тэрэ хэлээ.— Мүнөө hургуулиин партада hууха байhан эдир эрхэтэд ерэхэ зуун жэлэй айхабтар орёо нарин зорилгонуудые шиндхэхэ ёhотой болоно бшуу. Эдэ зорилгонуудые бэлиг түгэлдэрөөр шиндхэхэ гээшэ тон шухала байна. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ соносхогдоhон нүхэр Ю. В. Андроповой үгэ дотор арадай ажахые хүгжөөлгын стратегическэ зорилгонууд hургуулида шэнэ, үндэр ехэ эрилтэнүүдые табина. Ургажа ябаа залуу үетэниие зохёон байгуулхы эдэбхитэй ажал ябуулгада бэлдэхэ, залуушуулай үзэл сурталай, сэдьхэл бодолой, ажалай хатуужал тухай эсэшэ сусашагүй анхаралаа хандуулха гээшэ тэрэнэй шухалын шухала уялга болоно. Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгэ имагтал нимэ зорилго урдаа табина.

Проект дотор арадай гэгээрэлые хүгжөөлгын гурбан гол шухала шэглэлые онсолон харуулха хэрэгтэй. Нэн түрүүн энэмнай hуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые, ашаг үрые дээшэлүүлгэ болоно. Орон дотор залуушуулые бүгэдэ ниитын уялгата дунда hургуулитай болголгын хүдэлмэри дүүргэгдээ. Энэ шухалын шухала социальна зорилгын дэлхэй дээрэ түрүүлэн СССР-тэ шиндхэгдэhэндэнь, бидэ омогорхон баясанабди.

Манайда хото, хүдөөгэй залуушуулай hуралсалай хоорондохи илгаа усадхагданхай. Бүхы союзна республиканuudай залуу хүнүүдэй юрэнхы эрдэмэй хэмжээн адлирхуу байна. Ороной бүхы түүхэдэ эгээл эрдэм hургуулитай үетэн бэеэ даахан байдалай замда гарана. Мүнөө гэгээрэлэй удха шанарые, hуралсалай ба хүмүүжүүлгын арга онолнуудые, хэрэгсэлнүүдые нарижуулан hайжаруулха, ажабайдалтай hургуулиин холбоое саашадань бэхижүүлхэ талаар ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха хэрэгтэй. Тусхайлбал, нимэ зорилготойгоор hургуулида hуралсалай болзорые нэгэ жэлээр үргэдхэхөөр, үхибүүдые зургаа наhатайhaань hургуулида абажа эхилхээр, hуралсалай түсэбүүдые, программануудые шэнэдхэн хубилгахаар, мэргэжэлтэдэй хэлэhэнэй ёhoop, классуудай hурагшадые үсөөрүүлхээр, мүнөөнэй техническэ түхеэрэлгэнүүдээр hургуулинуудые хангахаар хараалагдана.

Хубилган шэнэлэлгые бэелүүлхэ гээшэ hургуулида ороhон, hургуулиин наhа гүйсөөдүй үхибүүдые хаа хаанагүй хүмүүжүүлхэ хэрэгые нарижуулан hайжаруулха, үхибүүдые ажалда дадал шадабаритайгаар hургаха, ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ гэhэн удхатай.

В. И. Ленинэй бодомжолдогой ёhoop, ниитэ нэгэн, ажалай, политехническэ, совет hургуули иимэл байха ёhотой. Һурагшадые ажалда дуратайгаар, дадал шадабаритайгаар хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ухаан бодолые хүгжөөхэ, социалис обществын эрхэтэнэй, коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагшын шэнжэ шанарнуудые, гүнзэгы үзэл суртал, hайн hайхан абари зан, соёл болбосорол хүн бүхэндэ бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ тэрэнэй гол зорилго болоно.

Тэдэнэй ажаhууха, ажаллаха ёhотой ниитын эрхэ байдалые бүхы дээрэнь хараада абажа, hургуули залуу үетэниие ехэ болгохо, hургаха, хүмүүжүүлхэ ёhотой. Гэгээрэлэй социальна удха шанар нилээд баяжуулагдана. Дээдэ hургуулида hуралсалаа үргэлжэлүүлхынь тула шухала хэрэгтэй гүнзэгы эрдэм мэдэсэ олгохо зуураа, залуушуулые арадай ажахыда хүдэлхөөр бэлдэхэ, энээнэй тула бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха зэргэтэй. Залуушуулай юрэнхы дунда hуралсалай — энэ тон шухала — юрэнхы дунда мэргэжэлэй hуралсалаар нэмээгдэлгэ совет обществын экономическа, социальна ба эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ үнэтэ шухаг хубитаяа оруулха байна. Һуралсалай хүдэлмэри тушаа хэлэхэ болоо haa, тэрэ hурагшадые ниитын ашатай туhатай ажалда зүб мүрөөр хабаадуулгын хэмжээгээр нэмээгдэхэ ёhотой.

Залуушуулые hургалгын, хүмүүжүүлгын орёо нарин зорилгонуудые амжалтатайгаар шиндхэлгэ гол түлэб багшаhaa, тэрэнэй гүнзэгы үзэл бодолhoo, мэргэжэл шадабариhaa, ехэ юумэ ойлгохо байлгаhaa, соёл болбосоролhoo дулдыдаха байна. Арадай багша хадаа эдиршүүлэй оюун ухаан бодолые хүгжөөн шэрээгшэ, эгээл үнэтэй сэнтэй юумэеэ — үхибүүдээ, өөhэдынгөө этигэл найдалые, өөhэдынгөө ерээдүйе — даалгадаг обществын этигэмжэтэ нюур болоно. «Олон миллион хүнhөө бүридэдэг совет багшанар — манай ороной омогорхол, залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ партиин найдамтай түшэг тулгуури болоно», — гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Багшын мэргэжэлэй үүргые, нэрэ хүндые саашадань улам дээшэлүүлхэ гээшэ хубилган шэнэлэлгын гол зорилго болоно. Тусхайлбал, багшын ажалые моральна ба материальна талаарнь урмашуулха нэмэлтэ хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК хараалаа. Багшалалгын эрдэм мэдэсые олонниитэдэ үргэнөөр нэбтэрүүлхын, дүй дүршэлыень согсолхын, дэлгэрүүлхын тула Бүхэсоюзна багшанарай бүлгэм, СССР-эй Арадай гэгээрэлэй түбэй музей байгуулхаар дурадхагдаба.

Һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол хэмжээ ябуулганууд арбан нэгэдэхи ба арбан хоёрдохи табан жэлнүүдэй үедэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдана гэжэ Ф. Г. Паначин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Хубилган шэнэлэлгые бэелүүлгын түсэбые союзна ба автономито республика бүхэн, СССР-эй захиргаанай район бүхэн тодорхойлхо ёhотой.

(ТАСС).

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

ЭД БАРААН ЭЛБЭГЭЭР ХУДАЛДАГДАА

Улаан-Үдын «Юбилейный» ехэ промтоварна магазинай коллектив табан жэлэйнгээ 3 жэлэй түсэбые болзорhoонь урид дүүргэжэ, ганса хан үнгэрэгшэ жэлэй 11 hарын туршада 22 миллион 743 мянган түхэригэй эд бараа ажалшадта худалдаhан байна. Мүн бүхыдөө гурбан жэл соо 73 миллион 869 мянган түхэригэй эд бараан наймаалагдаа.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ магазинаймнай коллектив эршэмтэй hайнаар хүдэлжэ гараа. Бүхы секцинүүд бригадна гуримаар ажалаа эмхидхэнхэй юм. Коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ олохон бригада хүртэнхэй. Һаяшаг манай правительствын шиидхэбэреэр зарим түхэлэй эд бараанай үнэ сэн доошолуулагдаа hэн. Тиимэhээ үнэгүй болгогдоhон холодильнигууд, часууд, норко малгайнууд, зарим түхэлэй хибэсүүд ехэ олоор худалдагдаhан байна. Импортно бараанай наймаан ехэ гүйсэтэй байдаг. Һаяхан 600 джинс үмдэн, эхэнэрэй пальто манай магазинай наймаанда ороо. Тэдэнэй 300-ень энергетигүүдэй үдэртэ зорюулан, ТЭЦ абаашажа худалдаhан байнабди. Гансахан декабрь соо 12 мянган түхэригэй бараан худалдагдаа,— гэжэ тус магазинай директор Анна Маркеловна Лазарева манда хөөрэбэ.

Магазинай электротоварнуудай секци (даагшань М. И. Денисова), парфюмериин секци (даагшань С. А. Буреева), канцелярска хэрэгсэлнүүдэй секци (даагшань Л. А. Артамонова) жэшээтэ hайнаар хүдэлhэнэй ашаар 1983 онойнгоо түсэбые болзорhoонь урид дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараба.

Н. ХАЗУЕВ.

МҮНӨӨДЭР—КАМПУЧИИН АРАДАЙ НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР

Хадуур ба балтатай туг судныь хушуун дээрэ hалхинда далбан ; намилзана. Энэ судна «Охотск» гэжэ нэрэтэй, Владивостогто байрладаг. Транспарантнуудые бариhан олон арбаад хүнүүд причал дээрэ хүлеэнэ.

Кампучиин Арадай Республикын байгуулагдаhaap табан жэлэй ойдо, совет-кампучиин харилсаа холбоондо зорюулагдажа, Пномпеньдэ нээгдэhэн фотовыставкэдэ табигдаhан гэрэл зураг дээрэ эдэ бүгэдые харанаобди. 1979 оной сентябрь hарада Кампонгсаомдо — оронoй гол портдо ои энэ зураг буулгаа hэм. Магад, тэрэ композициингаа талаар, техническэ гүйсэдхэлгөөрөө тиимэ hайншье бэшэ байжа болохо, зүгөөр тэрэ сагтаа хэлэлэдэ үргэнөөр толилогдоо hэн. Үлэсхэлэн хоолон байдалда ороhон Кампучиин хүн зондо барайгар асарhан түрүүшын совет судна, энээнтэй дашарамдуулан үнгэрэгдэhэн митинг зураг дээрэ харуулагдана. Транспарантнуудые бариhан бүлэг хүнүүд хадаа портын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, тиихэ үеын городой бүхы шахуу хүн зон болоно.

Тэдэ үдэрнүүдтэ үлэсхэлэн хоолон байдалда ороhон Кампучида барайгар абаашахын тула бусад хэдэн совет судна нууд Кампонгсаом тээшэ шэглэhэн байгаа, гэбэшье «Охотск» тиишэ түрүүлэн ошоо hэн. 3000 гаран тонно барайгар абаашаhан юм.

Һандаргагдаhан, айхабтар хүндэ хүшэр байдалда ороhон ороной хүн зониие абархын тула ороohон асарагдаа hэн. Тэрэниие трюмүүд соо hoo буулгаха хэрэгтэй. Зүгөөр энээниие бэелүүлхэ гээшэ айхабтар хүндэ хүшэр байба. Хүн зонойнь бултадаа шахуу гаража ошоhон Кампонгсаомдо суднануудhaa ашаа буулгахын тула оршон тойронхи hуурин тосхоной бүхы хүн зон — оройдоол 200 хүн, гол түлэб эхэнэрнүүд болон үхибүүд суглараа бэлэй. Портдо они байгаа бүхы техникэ — hандархай бортнуудтай, шэлгүй кабинануудтай ашаанай дүрбэн машина хэрэглэгдээ hэн. Митингын дүүрэмсэр ашаа буулгажа захалбад. Оньhото техникэгүйгөөр 60 килограмм барайгартай мэшээгүүдые трюмүүд соohoo гаргажа, удаань ашаанай машинануудта тээгээд, складуудта абаашажа буулгаад ябталха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ байгаа. Хүнүүд хүлhoo бүутараа, хүсэ шадалаа баратараа хүдэлбэ. Түрүүшын сүүдхэнүүдтэ совет моряагуудай туhалаашье haань, оройдоол 50 тонно ашаан буулгагдаба. Энэмнай үлэсхэлэн хоohon байдалда ороhон хэдэн миллион хүнүүдтэ хаанашье хүрэхэгүйнь. Иимэ эршэ дэлисэтэнгээр гансал «Охотск» дээрэhээ ашаа хоёр hараhaa үлүү саг соо буулгаха ушартай болохо байгаа. Аха дүү оронуудhaa эльгээгдэhэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые портын хүдэлмэришэд олон техникэгүйгөөр саг соонь абаашахын аргагүй бэлэй.

Эдэ эршэтэ халуун үдэрнүүдтэ портдо хүдэлхэ өөhэдын мэргэжэлтэдэй Кампучида үгы байhан ушарhaa Вьетнамай докернууд Хошимин хотоhoo эльгээгдээ hэн. «Любовь Орлова» гэжэ теплоход техникэ болон совет докернуудые — аласдуриhа зүгэйхидые Советскэ Союзhaa абаашаба. Эдэ бүгэдын ашаар орон дотор тохёолдоhон үлэсхэлэн хоohon байдал усадхагдажа захалаа hэн.

Республикын урда ямар шухала асуудалнуудай, зорилгонуудай табигдажа, байhые, хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй дуталдажа байhые энэ жэшээ элирхэйлэн харуулна. Хото городуудынь үнэhэн тоброг болгогдонхой, фабрика, заводуудынь hандаргагданхай. Урдань предприятинуудта хүдэлhэн хүнүүдэй олонхинь алуулhaн байгаа. Полподойхидой алаhан, хюдаhан Кампучиин 3 миллион 200 мянган хүнүүдэй дунда ороной бүхы шахуу инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд байба. Шуhата засаг захиргаанай зонхилжо байха жэлнүүдтэ 300 мянга гаран хүдэлмэришэд — Кампучиин хүдэлмэришэн ангиин 90 процентнь алуулаа.

1979 оной тэдэ хүшэр хүндэ үдэрнүүдтэ мэргэжэлтэдые hурган бэлдэхын түлөө тэмсэл эхилээ hэн. Энэ асуудалые шиндхэхэ хэрэгтэнь Советскэ Союз Кампучиин Арадай Республикада эдэбхитэй туhаламжа үзүүлhэн байгаа, мүнөөшье үзүүлжэ байhaap. Тиихэдэ Кампонгсаомдо Кампучиин ба совет докернуудhaa бүридүүлэгдэhэн интернациональна бригаданууд байгуулагдаа hэн.

Мүнөө Кампонгсаом порт ороной техническэ талаараа эгээл hайнаар хангагданхан, гол предприятинуудай нэгэниинь болоно. НРК-да эльгээгдэдэг ашаануудшье хубилаа. Барайгарай оронда докернууд машина, түхеэрэлгэнүүдые буулгана, харин каучук болон үнэтэ шухаг түрэлэй модо ашаалhaн суднанууд Кампучиин эрьенүүдhээ холодоно. 1983 ондо орон эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые ондоо таашэнь эльгээжэ захалоа. Энэнь национальна экономикын амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байhые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Советскэ Союзай туhаламжаар предприятинууд, электростанцинууд баригдана. Эндэ совет болон Кампучиин мэргэжэлтэд хүдэлнэ.

Советскэ Союзай туhаламжаар Кампучиин ниислэл хотодо гүрэнэй барилгын эмхи байгуулагдаа. Түбхын түрүүшын шухала барилганuудые бодхоохо хэрэгтэ тэдэнэр ехэ үүргэ дүүргэнэ. 3 мянга шахуу хүдэлмэришэд эндэ ажаллана. Тэдэнэй 500 гаранинь совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар мэргэжэлээ шудалаа. Мүнөө эдэнэр Кампучиин эгээл мэргэжэл шадабаритай барилгашад болонхой. Тэдэнэй олонхид мэргэжэлдэ залуушуулые hургана. Мүнөө барилгын талмайнууд дээрэ, hуралсалай класстуудта шалгалтанууд боложо байна. Һайндэрэйнгээ — Пол Подой шуhата засаг захиргаанhaa оронoo сүлөөлhөөр табан жэлэй ойн урда тээхэнэ Кампучиин үшөө зуун хүн барилгашанай мэргэжэлтэй болохо юм.

1981 оной сентябрь hарада Пномпеньдэ Советскэ Союзай туhаламжаар техническэ мэргэжэлэй hуралсалай түб нээгдээ hэн. Тэрэниие түрүүлэн дүүргэhэн 118 хүн хүдэлмэришэнэй мэргэжэлнүүдтэй болобо. Тэдэнэр республикын предприятинуудта, барилганууд дээрэ хүдэлнэ. Мүнөө СССР-эй hуралсалай эмхи зургаануудта Кампучиин 1400 залуу хүбүүд, басагад hурана.

Кампучиин Арадай Республикын байгуулагдаhaap, табан жэлэй ои гүисэбэ. Эдэ жэлнүүдтэ залуу гүрэн ехэ амжалта, илалта туйлаа. Бүхы юумэ тунга шэнээр эхилхэ ушартай болоhыень хараада абахада, энэмнай бүришье ехэ амжалта гээшэ aaб даа. Кампучиин хүдэлмэришэн анги таба дахин ургажа, мүнөө 150 мянган хүндэ хүрөө. Энэмнай мүн лэ ехэ амжалта болоно. Зүгөөр хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэдые бэлдэлгын асуудал урдынхидал мэтэ шухала байнаар. Имагтал түрүүшын алхамууд хэгдээ, эрдэм hургуулигүйгөөр, эрдэм, техникын түрүү туhалалтануудые шудалангүйгөөр хүдэлмэришэн ангиин социалис общество амжалтатайгаар бангуулжа шадахагүй байhанинь элитэ. Кампучида мэргэжэлтэдые hурган бэлдэхын түлөө тэмсэл үргэлжэлhөөр.

Кампучи хүгжэлтын замаар дабшана.

Борис КАЛАШНИКОВ
ТАСС-ай корр
Пномпень.

Жаргалтай хуби заяан.
ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Энэ орондо эсэргүүгээр расис ЮАР-ай үүдхэжэ байhан эзэрхэг түримхэй ябуулгые Анголын эрилтээр ООН-ой Аюулгүйн Совет яаралтайгаар зүбшэн хэлсэжэ захалба.

ЮАР-ай булимтаралгын арми Анголын-Намибиин хилэhээ 200 гаран километрэй газарта сэрэгэй ябуулгануудые хэдэн үдэр соо хэжэ байна гэжэ Анголын Арадай Республикаhaa ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. ди Фгейреду Соведэй гэшүүдтэ мэдээсэбэ. Хото болон hуурин тосхонуудые бомбодоно, хэдэн арбаад hургуулинууд, больницанууд, промышленна предприятинууд hандаргагдаа, хэдэн зуугаад алуулhaн хүнүүдэй дунда үхибүүд, эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэдшье бии.

Эдэ зэрлиг муухай ябуулганuудай түлөө расистнуудые дэмжэн тухирдаг баруунай оронууд, нэн түрүүн США-гай хархис этэгээдүүд харюусаха ёhотой. Хорюултай байгаашье haань, тэдэнэр лэ ЮАР-ые буу зэбсэгүүдээр хангана, али бүхы туhаламжа дэмжэлгэ үзүүлнэ гэжэ Анголын делегат тэмдэглээ.

ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

ДЕЛИ. США-гай эзэрхэг түримхэй политикые буруушаалгын олоной хабаадалгатай митинг Урда Индиин Мадрас хотодо болобо. Ороной парламентаринар, политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо, ядерна дайнай аюулай hүжэржэ байhандань, hанаагаа зовоhоноо мэдүүлнэ. Сагаан байшангай милитарис хараа шэглэлhээ уламжалан, иимэ оршон байдал тохёолдуулагдажа байна. Вашингтоной засаг захиргаан бэеэ даахан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсана, дэлхэйн элдэб районуудта хёмороо зүришэлдөөнүүдые үүдхэнэ, зонхилхы хархис захиргаануудые Холбоото Штадууд али болохоор дэмжэнэ гэжэ тэдэнэр эрид буруушаагаа.

Дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, газар дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха, Ази түондэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, аюулгүй, тогтууритай hайн байдалай шухала нүхэсэл болохо СССР-эй ба Индиин хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ митингдэ хабаадагшад тэмдэглэбэ.

ЭРИД БУРУУШААЛГА

МАНАГУА. Түбэй Америкэдэхи байдалые эбэй ёhoop гуримшуулан шиидхэхэ замда Вашингтоной бэелүүлдэг эзэрхэг түримхэй хараа шэглэл ехэ hаад тойбо татана гэжэ Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министр Мигель д' Эското Манагуада үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Вашингтон эндэхи оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсана, никарагуан арадай бэеэ дааhан эрхые мэдэрхэеэ арсана. Гондурасые булимтаран эзэмдээд, Сальвадорто сэрэгүүдээ байлгажа байhан США-гай дайн жүрөөдэhэн ябуулгануудые тэрэ эрид буруушааба.

Үнгэрhэн жэлдэ Национальна hэргэн хүгжэлгын правительствын гадаадын политическэ ажал ябуулга тухай тогтожо хэлэхэдээ, Түбэй Америкэдэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхые Никарагуа үнэн зүрхэнhөө хүсэнэ гэжэ тэрэ баталhан байна.

ЗЭБСЭГТЭ ЯБУУЛГАНУУДАА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

ПНОМПЕНЬ. Кампучиин Арадай Республикада эсэргүүгээр Таиланд зэбсэгтэ hүйдхэлтэ ябуулгануудаа үргэлжэлүүлhээр.

Кампучиин СПК гэжэ информационно агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, декабрь hарада Таиландын агаарайсэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд, вертолёдууд болон истребительнүүд НРК-гай агаарай дайда руу 17 дахин нэбтэрэн ороhон байгаа. Таиландын суднанууд Кох Конг, Кох Танг аралнууд шадараар Кампучиин мэдэлэй уhа руу 645 дахин оробо.

Таиландын сэрэгшэд Преахвихие, Сиемреап, Баттамбанг, Пурсат, Кохконг провинцинуудай хилэ шадарай районуудые ехэ буугаар буудаhан байна гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Ехэ буугаар буудалгаарнь халхалагдажа, кхмерскэ хархис хүсэнүүдэй зэбсэгтэ бандануд Кампучиин газар руу нэгэнтэ бэшэ нэбтэрэн орохые hэдэhэн байгаа. Гэбэшье хилэ сахигшад эдэ ябуулгануудыень зайсуулан сараба. 370 гаран бандит хүлhөө буулгагдаhан, олон тоото буу зэбсэгүүд, сэрэгэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд эзэмдэгдэн абтаhан байгаа.

ГУТАМШАГ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

ЛОНДОН. М. Тэтчерэй консервативна кабинедэй политика ороной эхин, дунда ба дээдэ hургуулинуудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ мүнгэ hомололгые эрид хорьохо гэhэн зорилготой политика бэелүүлнэ. Энэнь экономическа доройтон уналгаhaa гараха арга олгохогүй байна. Британиин эхин ба дунда hуралсалай управленинүүдэй түлөөлэгшэд эндэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ буруушааhан байгаа. Засагаа гартаа абахадаа, консерваторнууд эхин ба дунда hургуулинуудые айхабтар хүшэр хүндэ байдалда оруулhан байна. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, ойрын сагта оромнай мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэриин хүсөөр дуталдадаг болохо байха гэжэ тэдэнэй эндэ дэлгэрүүлhэн мэдүүлгэнүүд дотор заагдана.

Зэрлиг шэнэ муухай добтолго

БЕЙРУТ. Январиин 4-дэ Израилиин авиаци Бальбек хото шадар Ливанай Бекаа голдохи hуурин тосхонуудые бомбодоhон байна. Иишэ ороhон мэдээсэлнүүдэй ёhoop, 15-haa дээшэ самолёт энэ б улгада хабаадуулагдаа.

Американ-израилиин «стратегическэ харилсаа холбооной» тогтоогдоhонhoo хойшо Израилиин агаарай дээрмэшэдэй Ливанай газар дайдада добтолго илангаяа үргэдэhэн байна.

ШУУД СЭХЭ ШҮҮМЖЭЛЭЛ

ВАШИНГТОН. Демократическа партиhaa ороной президентын тушаалда кандидатураяа дэбжүүлхые оролдожо байhан США-гай урдын вице-президент Уолтер Мондейл мүнөөнэй захиргаанай милитарис гадаадын политическэ хараа шэглэлые эрид буруушааба.

Рейганэй правительство буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые туйлай ехэ хэмжээндэ гаргаа гэжэ тэрэ Хэблэлэй национальна түбтэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. 1985 оной финансын жэлдэ Пентагоной бюджет 305 миллиард долларто хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнхэй гэжэ У. Мондейл тэмдэглээ. Мүнөө үедэ ядерна дайнай аюулые hуларуулха гээшэ президентын эгээн шухала зорилго болохо ёhотой байгаа. Мүнөө дэлхэй дээрэ 50 мянга шахуу иимэ буу зэбсэг бүтээгдээд байнхай. Гэбэшье урда тээнь байhан президентнүүдэй энэ талаар гаргаhан бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые президент Рейган буруу hүргөө гэжэ У. Мондейл хэлэбэ.

ТОЛИ

СУУТА АРТИСТЫН ДУРАСХААЛДА

Буряадай АССР-эй Соёлой министерство, Буряадай Ленинэй орденто гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театр совет искусствын гайхамшагта ажал ябуулагша, СССР-эй арадай артист, РСФСР-эй М. Глинкын нэрэмжэтэ Гүрэнэй шангай лауреат Лхасаран Лодонович Линховоиной 60 жэлэй ойдо зорюулжа, дурасхаалай долоон хоног сопосхобо. Энэ долоон хоног январиин 13-һаа эхилхэ юм.

Оперо болон баледэй театрай сценэ дээрэ найруулан табигдаһан оперонуудай гол рольнуудые суута артист гүйсэдхэдэг байһан гэжэ мэдээжэ. Долоон хоногой үедэ театрай коллектив «Князь Игорь», «Иоланта», «Севильский цирюльник», «Энхэ-Булат баатар» гэһэн оперонуудые харуулха.

Л. Л. Линховоинной дурасхаалда зорюулагдаһан концерт мүнөө бэлдэгдэнэ. Энэ концертдэ гайхамшагта дуушантай хамта урдань хүдэлһэн нүхэд артистнууд, тэрэнэй бэлиг шадабарние халан абажа дуушад болоһон, мүнөө олондо мэдээжэ шабинарынь хабаадалсаха юм.

Г. ДАШАБЫЛОВ

НАМАРАЙ ЗУРАГУУД

Намжаа тэнюун нютагтам,
Намар-зурааша урлана,
Набшаһанай үнгэ — алтан.
Наранда хэнзэ дурлана,
Шара набшын халуун
Шадарлан тоггоо гэлдэнэ.
Ургаса хуряалгын дуун
Урматай хаанаш зэдэлнэ.
Шубууд һүрэглэнэ ниидэжэ,
Шууяаниинь үды замхаха.
Аяар холо руу шиидэжэ,
Аянай суглаа зарлана ха.
Уляаһан модод улаан.
Ульгам горхон харланхай.
Үдэртоо намжар дулаан,
Үдэшэндөө хүйтөөр амиланхай.
Һүнинүүд шэб харанхы,
Һүүдэртэ — хюруу сэгээн.
Одо мүшэд яларанхай,
Огторгойдоо — сэлгеэн, сэлгеэн.
Түрүүшын саһан хэзээ
Түргэхэн бударагша ааб?
Үүлэд дээгүүр хэлбэлзээ,
Үглөө, мүнөө яагшал ааб?
Хүлеэлгын ямаршьеб тэмдэг
Хүнэй сэдьхэл хүлгүүлхэ.
Шэмэрүүн жабараар шэмхэдэг
Шэрүүн үбэлнай дүтэлөөл ха.
Үүлэд нүүгээ үдэр бүри.
Үүрһээ эхилжэ бүрхөө тэнгэри.
Сагаа хүлеэжэ ядаа байгаалим.
Саһан одоош бударба аалиш.
Аажам ниидэнэ сагаан аляаһад.
Уужам талам дууран хэбтээ.
Мүшэр нюсэгэн тужын уляаһад
Мүнгэн зүүдэ харана хэбэртэй.
Дайдым магнайда гэрэл носоһоншуу —
Дан һаруул гэнтэ болошолой
Буртаг хүбшэшье һэгээ ороһоншуу—
Булагдаа муухай бог шорой.
Сэбэрхэн, түрүүшын энэ саһан
Сэдьхэлдэл арюухан, саб сагаан.
Хай даа, нэмэбэ нэгэ наһан.
Харанаб һаншагаа гэрэлдэ шагаан.

Манай үеын ХҮН

ДАЙНАЙ ДҮЛЭН ССОГУУР

Нэмжээ үргэн нуга тохойе мүнгэн урасхалаараа бүһэлэн могойтодог Химнэ голые үгсэжэ, боролжо һөөгүүдэй хоорондуур тооһо бурьюулан, бишыхан болдог гүбээ хүнтэрэн буухалаар, Шасарганын совхозой түб бууса — Асуула нютаг харагдаадхидаг. Ажалай ба дайнай ветерануудай нэгэн, нютаг зонойнгоо дунда хүндэтэй коммунист А. П. Мухин эндэл ажаһуудаг. Наһанай амаралтада гаранхайшье һаа, Александр Павлович гараа һугсараад һуудаггүй, түрэл ажахыдаа туһалхал хүсэлэнтэй ябадаг юм.

Үбэлэй ута нюрганай дабаргажа, хада майлаар харьялан урдахада, наһажаал пенсионер залгамал хүнды соргохоолойнуудаар амидаралта уһа бүлэжэ, хабар-зундаа мянгаад гектарта нэмжыһэн жэмэстэ ургамалнуудай талмайнуудые уһалдаг, тиигээд түрүүшын сошордомо хүйтэн «сибириин ананас» суглуулан хуряалсадаг — иимэл хүн.

Александр Павловичын бага наһан хүшэр хүндэ үе сагта үнгэрөө. Тэрэ Октябриин хубисхалай урда тээхэнэ, 1916 ондо үгытэй таряашанай булэдэ түрэһэн, тэндэл ажалаи хүмүүжэл гараһан байна. «Бэһэгүй һэлдэн, бэшэгүй харанхы» сагта хэрэг дансада гараа моторложо шадаха хүн үгы шахуу байгаа.

Хүлгөөтэ гушаад онуудта холын Хори тосхон ерээд байхадаа, тэрэ Ленинскэ комсомолой гэшүүн болоо һэн. Иигэжэ оюун сэдьхэлдэнь нангин хурса мэдэрэл, сог зали түрүүлһэн наһанайнгаа эгээн золто үдэрнүүдые Александр Павлович мүнөөшье мартаагүй, арюуханаар дурсажа ябадаг...

Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ орон доторнай автомобильнууд олон боложо, оньһон техникэдэ шуналтай залуу хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлыень татаа юм. Тиин тэрэ жолоошон болоод, сэрэгэй албанда мордоо һэн. Уялгата албаяа хэжэ байха үедөө Халхын-Голдо япон самурайнуудые бута сохилгодо хабаадалсаад, түрүүшын хатуужал, политическэ болбосорол гаража, түрэл Забайкалияа бусажа ерэхэдээ, Сэлэнгын районой Ехэ-Сагаан нютагта түбхинэн һуурижахаар тогтоо бэлэй.

Жиирэй жолоошоной хуби заяан... Хожомоо наһанайнь жаргал энэл харгы долоодохи арбаяа гэшхэлһэн хүндэ улаагай һубаса зүргэдэл уташье, аюул түбэгтэйшье, аза талаантайшье байһан. Зай тэрээн тухай хожом...

Гурбадугаар табан жэлэй габшагай хүдэлөөн орон доторнай орьёлон бусалжа, булигдахые мэдэхэгүй баатарнуудай уряа дуун зэдэлжэ байгаа бшуу. Холын Хасан нуур, Халхын-Гол шунахай дайсадай эндэ һамна бута сохигдоошье һаань, түби дээрэ саг тиимэшье түни түбшэн амгалан гэхээр бэшэ һэн. Ажал хэрэгтээ шунаһан залуу нүхэрэй гэр бүлэ боложо хүсэд үрдөөгүй байтарнь, дүшэн нэгэдэхи он гал дүлөөр соробхилжо, холын дайнай харгыгаар хорёодтой хүбүүн «гал тэргэеэ» жолоодобо...

Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ Москва шадар бүридхэгдэһэн 21-дэхи Духовщинска дивизидэ Сэлэнгэ нютагһаа Иван Жамсаранов, Федор Медведев, Николай Собенников, Василий Руденко гэгшэдтэй нэгэ батальондо ябахадаа, фронт дээрэ элдэбын ушаралта ябадалнуудай тохёолдоһон тухай урдын сэрэгшэ иигэжэ домоглоо һэн:

— Нэгэтэ шанга тулалдаанай һүүлээр (нэрыень мүнөө һананагүйб) һандарһан тосхон соогуур гүйлгэжэ ябатараа машинаяа зогсоожо, радиатортаа уһа хэхэ зуураа, харгын хажууда хэбтэһэн бамбагар зөөлэн подушка олзуурхан абабаб. Гэнтэ дээрэмни фашис самолет бии болоод, бомбо хаяхадань тэрээгээрээ нюураа бүглэжэ үрдибэб. Агшан зуура хурса шэртэһэн сэжыемни шатааһандал хордохоогоод, нүгөөдэнь подушка руумни багса шаагдашаһан байба. Һүүлдэнь мэдэхэдэмни, үнөөхи зөөлэн халхабшам бутаран хиидэһэн түмэрэй түгдэрхэйн эршэ хүсыень бууруулжа, аюул гэмэлтэлгэһээ абарһан байба бшуу...

Дээрмэшэ нохосуудые һүрдөөн үймүүлдэг, совет сэрэгшэдэй энэрхы дулаанаар нэрлэһэн «катюшануудта» А. П. Мухин һомо хэрэгсэл зөөдэг байгаа. Тиихэдээ үдэр бүхэндэ «үхэлэй эрмэг» дээгүүр ябажа, хэды олон тулалдаанууд соогуур амиды гарагдаа гээшэб!

Эрэлхэг сэрэгшын дайшалхы зам Смоленск, Тула, Калуга, Минскһээ эхилээд, хожомоо Польшо, Чехословаки, Зүүн-Прусси хүрэтэр үргэлжэлһэн намтартай. Илангаяа бур шабартай Белоруссин газар дайда, далайн эрьеын шимгтэй уларил, Карпадай хаданууд — эдэ бүгэдэ сэрэгшэ-жолоошондо наһан соонь мартагдахагүйгөөр хадуугдаһан байха.

— 1979 ондо, гушан зургаан жэл үнгэрһэн хойно, танил газарнуудаараа ябаа һэмби. Газар тэнгэри хоёрой гал дүлөөр соробхилһон хатуу сагта хоёр тээшээ таба дахин «дамжан ороһон» — Совет Белоруссиин түб ниислэл — Минск хотые мүнөө огто танихаар бэшэл! Тиихэдэ Калининска областиин Ржев хото? Одоол үнэһэн тоборог соо-һоо үндын бодожо, шэнээр мүндэлһэн сэсэрлиг һайхан хото! Ялагар-салагар ордон байшангууд, үргэн шэнэ үйлсэ гудамжанууд мүнхэ ногоон модод соо тунана. Хорёод мянган сэрэгшэдэй хэтэдээ нойрсоһон хүрин мрамораар урлан бүтээһэн аха дүүгэй хүүр дээрэ ошожо, һүгэдэн дохихо золдо хүртөөб. Прибалтика шадар Шауляй хотые сүлөөлхын түлөө байлдаанда хэды һайхан олон нүхэдөө алдаа гээшэ һэмбибди! Дүшэн табан оной илалта бэлээр түйлагдаагүй. Тиин гэһээ арад түмэнэй амгалан тайбан байдалда һаад түбэг татаха, хүн түрэлтэндэ үзэгдөө дуулдаагүй ядерна дайнай аюул тохёолдуулхые һэдэгшэдэй харата муухай ябуулгань хэзээдэшье бүтэхэгүй, буруу һүрэхэл! Түйлдаа хүрэгшэдэй тулюур аашань альгаараа нара халхалһантай адлирхуу, — гэжэ дайнай ветеран зэбүүрхэн мэдүүлнэ.

Бүхы совет арад иимэл нэгэн һаналтай, эб найрамдалай жасада нөөсэ, хубитаяа оруулан, эршэ түгэс ажаллана.

Илалтын салюдай нэерхэ саг ойртожол байба. Совет Армии шанга-шанга сохилтонуудаараа дайсанай хүсэнүүдые һүрдөөн бууруулжа, тэрэл үеэр Духовщинска дивизиин сэрэгшэд Зүүн-Пруссиин газар дайда дээрэ гараад, хиирэлдэһэн фрицүүдые хара эшээндэнь хашан түрижэ ябаа..

Нэгэтэ Неман мүрэнэй нүгөө эрьедэ манай сэрэгшэдэй миномедуудаа тодхожо байтарнь, дүтэхэнэ бомбо тэһэржэ, бүлэг сэрэгшэдтэй хамта Мухин газарта булагдабашье, булта амиды гараа һэн.

— Иимэ нэгэ ушар мүнөөшье ой ухаанһаам гарагшагүй, — гээд Александр Павлович яаралгүйхэн хөөрөөгөө эхилбэ. — Польшын Познань хотые сүлөөлхэ үедэ гурбан жэл шахуу хамта ябаһан дүтын-гөө нүхэрые алдаһан хүм. Үг гарбалаараа эндэхи Шэтын областиин, баһал нам шэнги жолоошон хүн һэн. Гэнтэ дээрэмнай «хас тэмгатанай» бии болоходо харгын хажууда бу шуухан бэеэ нюун хоробобди.

«Хоро шараяа түрьяад», тонилһон хойшонь, «Федя, бодыш, ябая!» гэхэдэмни.. Үбгэжөөл гэнтэ дуугаа хуряагаад, үхэл зоболон гээшые өөрөө нюдөөрөө үзэһэн, хараһан хадаа энээхэн үедэ юун тухай бодожо, шэбшэжэ һуугаа хаб? Хорёод миллион совет эрхэтэдэй хайрата ами наһа абаашаһан үйлын хараалта үнгэрһэн дайн тухай гү, али баруунай зонхилогшодой балмад харша ябуулга тухай гү? Юун тухай?!

Энэ асуудалда харюу бэдэрхэдээ, шэнэ дай жүрөөдэгшэдтэ шэрүүн һануулга болгожо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэһэн гүн удхатай Мэдүүлгэһээ алтан һабагша татанабди.

Эдэ бүгэдэ хүнэй түлөө, тэрэнэй аша туһын хэрэгтэ бүрин шэглүүлэгдэнхэй. Ушарынь гэхэдэ, хүн гээшэ нэн түрүүн энэ дэлхэйн хамаг бүхы баялигуудые зохёон байгуулһан, саашадань нарижуулһан габьяатай гээшэ ааб даа. Тиимэһээл эртэ урдын хэтэ сахюурһаа эхилээд, лазерай элшэ хүсэ хэрэглэтэрээ, шулуун зэмсэгтэ салир, һүхэһөө эхилээд, адар томо экскаваторнуудые бүтээтэрээ, үльгэр домогто ковер-самоледһоо эхилээд замбуулинай дайда руу одон-онгосонуудые ниидхүүлтэрээ, хүнэй юу хэһые шэнжэлхэ, тэрэнэй түйлай ехэ ажал ябуулгые сэгнэжэ үзэхэ шухала. Хүн гээшэ байгаалиин «шэдитэ нюусануудые» эрхэ мэдэлдээ абажа, агууехэ революционно һургаалнуудта түшэглэн, зохёохы ёһоор тэрэниие хубилган шэнэдхэхын түлөө нарата юртэмсэдэ түрэдэг юм гэһэн нангин бодолые үшөө дахин баталха хүсэл түрэнэ..

Сэнхир тэнгэриин мандал доро эршэтэ ажалаараа үглөөдэрые ойртуулхаһаа ондоо ямаршье бодол совет арадта байхагүй!

Үхэлтэ дайнай хүшэр харгынуудаар суг амиды ябаһан хүбүүдээрээ хожомыньшье уулзаагүй юм.

Илалтын салюдай нэержэ, үнинэй хүлеэгдэһэн баяр жабхаланта үдэрэй хүрэжэ ерэбэшье, Александр Павловичта дайн үшөөл дүүрээдүй. Каунас хото (Литва) шадархи хада ойгоор шэбээлһэн һүүлшын бандидуудые даралсаад, буурал Байгал, хангай баян дайдаяа бахархан хараһаар, 1946 ондо түрэл нютагаа бусажа ерэһэн юм.

* * *

Тэрэ үеын табяад онуудта хамаг юумэн хүрэсэлдэдэггүй —тиимэ саг байгаа ха юм. «Үнэн зүб хэрэгээ амин голһоо мэдэрһэн хүнүүдые үбдэг дээрэнь һэхэрэн һуулгажа огто болохогүй юм шуу» гэһэн дайшалхы комиссарай үгэнүүд тэсэхэл хэрэгтэй гэһэндэл, тэрэнэй зориг хурсадхадаг һэн.

Александр Павлович Анна Ефимовна хоёр бэрхэшээлнүүдһээ тунхарингүй юһэн үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, бултыень хүл дээрэнь гаргаад, мүнөө 14 ашанартай —үнэр баян, тойрог һайхан ажаһуудаг. Улас түрын үдэрнүүдтэй дашарамдуулан, холын Ленинград, Ржев, Томск гэхэ мэтын газарнуудһаа эхэ, эсэгээ амаршалһан мэндын тэмдэгүүд ерэжэл байдаг.

...Намарай дулаан үдэрнүүд үнгэржэ, үбэлэй хүйтэн ерэбэ. Түргэлһэн үбэлэй хараасгайе һануулан, бамбагар саһан бударан хиидэнэ.

— Мүнөө жэлдэ жэмэстэ һөөгүүд эртээнһээ эдеэшэжэ, дундуур жэшээнэй ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Гайхалтай ута намар болоо даа. Түрүүшын сошордомо хүйтэнөөр тэдэнээ хуряажа эхилээбди. Браконьернүүдһээ һэргылхэ, харууһалха шухала. Энэ ушарта нютагайнгаа пенсионе нүүдтэ хандадагбди. Яһа туһалдаг зон,— гэжэ Шасар нын совхозой директор Г. Пичуева уулзахын ушар тобшолоо һэн.

Сэлэн-Дүүмын поссовед дэргэдэ байгуулагдаһан ве теранuудай соведэй түрүүл шын орлогшо А. П. Мух һонирхоһон асуудалдамнай рюусаха зуураа, иигэжэ хөөр бэ.— Олониитын хүсэндэ шэглэн бидэ, ветеранууд, үе болоод лэ сугларжа, зүблэ зорилгонуудаа тодорхойлдо гээшэбди. 180 хүн ехэ хүс Тэрэнние зүбөөр хэрэглэ байбал, нютагай Совед ажал ябуулгадашье горит хоноор нүлөөлхэ жэшээтэй Хуули журам эбдэлгэ —хү дүүлхэй асуудал. Хатуу хү хэрнүүд яашаха һэм. Энэл з рилгоор ажалшадай сугла нуудта хабаадалсадагбд «Үнинэй коммунист гээшэ д додоо партиин дайшалхы с сэн байха ёһотой...» гэжэ Але лей Павлович үгынгөө түгэ хэлдэ нэмээ һэн. Энэнь нам олон бодол түрүүлээ.

Тусгаарлан хэлэбэл, Асуу нютагта партиин, ажалай б дайнай ветерануудай үсөөхэ шье һаа, үндэр сарюун наһ тан пионернүүдтэй уулза үнгэргэхэһөө гадна, нииты малда тэжээл бэлэдхэлсэ бэшэшье халуун хаһын үе хаба шадалаараа хабаадалса нютагайнгаа партийна орган зацида туһаланалсажа байдаг.

Тиимэшье үни бэшэ, Кремл дэ болоһон уулзалга дээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральн секретарь нүхэр Ю. В. Андр пов ленинскэ гвардиин түлөө лэгшэнэртэ хандажа үгэ х лэхэдээ. «Партиимнай алт жаса мүн» гэжэ үндэр с нэлтэ үгэһэн гээшэ. Энэ гүйсэд үндэһэ баримтата Ажабайдалай ехэ һургуу гараһан — буурашагүй эрш хүсэтэй, сэбэр сэхэ сэдьхэ бодолтой—иимэ хүнүүдэй са шадаашье һурган хүмүүжү лэгшэдэй хүндэтэ үүргэ дааж үгэ ба хэрэгээрээ Эхэ оро доо, партидаа үнэн сэхэ алба хэхэ байһандань сохо этигэмээр.

«Хүзүү һээрымнай шалатар дараһан» дүрбэн хүндэ жэ нүүдые дабажа, «хүрин т халһаа» хүн түрэлтэнние аб ралсаһан иимэл хүнүүдтэ зд мүрнүүд зорюулагдаба:

Уулын модондол улам
шэнгэрэн үсөөрбэшь
Угайнгаа заншалые
орхёогүйлта, эсэстэ
Гал могой жэлдэ гамгүй
хиргүүлбашь
Гвардеецүүд зандаа
үлөөлтэ хэтэдэ

Ч.-Ц. САНЖИЕВ.

АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРҺАА

ЮРТЭМСЫН ГУРБАН...

ГУРБАН НОГООН

Уулада ургадаг хуша ногоон,
Уһан соо ургадаг замаг ногоон,
Ургамалай даланһаа зээргэнэ ногоон.

ГУРБАН БАЯН

Оройн тэнгэри одоор баян,
Оршолон дэлхэй уһаар баян,
Улам үгы далай загаһаар баян.

ГУРБАН ХӨӨРХЭН

Баригдаадүй байгаа унаган хөөрхэн,
Бэлтэргэжэ байгаа хүлэг хөөрхэн,
Бэелжэ байгаа хүүхэн хөөрхэн.

ГУРБАН СЭМСЭГЭР

Үнэһөө гаргуулһан тулга сэмсэгэр,
Үһөө һамнаһан эхэнэр сэмсэгэр,
Үүлэнһөө сүлөөрһэн тэнгэри сэмсэгэр.

ГУРБАН ХУРДАН

Һайн моринон гүйдэл хурдан,
Һайн хүнэй һанаан хурдан,
Һалхитай тэнгэриин үүлэн хурдан.

ГУРБАН ХОЛО

Үгытэй хүндэ жэл холо,
Үхэхэ хүндэ түрэл холо,
Үхэр унаһан хүндэ газар холо.

ГУРБАН ШЭРҮҮН

Түрхэмэй зарга шэрүүн,
Түрын элшэ шэрүүн,
Түмэрэй хуурай шэрүүн.

(Ж. Бадмаевай суглуулбариһаа).

Амаралтын үдэр
үбэлэй ой соо
Аажамхан даа,
амилхада зохид.
Сэлгеэхэн агаарта
сэнгүүтэйл даа—
Сэгнэхэл энээниие
ямаршье хүн.

Эжы, абатаяа бидэшье
урматайнууд
Эртэ үглөөнһөө
Элүүр энхын,
санаар һолжорнобди,
зоригой түлөө гээд —
Энеэдэ наадан юрэдөө
таһалданагүй.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Будамтуу

ОЛЗЫН ҮҮДЭ ОЛОНДО СЭЛИГШЭД

Олониитын мүнгэ зөөриие улам арьбадхажа, гамтайгаар гаргашалха тухай хэды хэлсэгдэдэг гээшэб. Энэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ парти, гүрэн түрын зүгһөө нилээд олон шиидхэбэринүүд абтаһан байха. Теэд мүнөө эдэ документнүүдэй гол удхые дахяад дабтажа хэлэһэнэй үлүү гэжэ һанагдана. Ушарынь хадаа һангай зөөриие аршалан хамгаалха, арьбадхаха, гамтайгаар гаргашалха тушаа заабаринууд болон гурим дүримүүдтэй, хүн бүхэн, илангаяа ажахынуудай, предприятинуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд танилсахаһаа гадна, тусгаар эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдэһэн курсануудта, семинарнуудта шудалһаншье байха. Тиигэбэшье, анхаралгүй байдалһаа боложо, «алдуу» гаргагшад али нэгэ ажахыда элирүүлэгдээд лэ байхань гайхалтайшье, гэмшэлтэйшье болошодог.

Бури һаяхан сэлгеэн нуурта сэнхир Яруунаар албанай хэрэгээр хэдэн хоногто ябажа, хүдэлмэришэ, хүндэмүүшэ хүнүүдэйнь хэһэн ажалай түйлалтануудтай танилсажа, һонирхон баярлажа, хүйтэн сэбдэг уларилтай энэ нютагта хүдөө ажахын хурдан түргэноор хүгжөөгдэжэ байһыень бахархан хаража ерээб. Эндэ ажалша бэрхэ хүнүүд захаһаа олон даа. Үй түмэн мал үсхэбэрилдэг үхэршэд, хонишодһоо гадна, сахилзама сагаан, мүнгэн хашарһатай загаһа олзоборилогшодой амжалтанууд омогорхомоор. Иимэл хүнүүдэй эршэмтэйгээр ажаллаһанай ашаар олоной зөөри улам баяжан үргэдхэгдэжэ байна ха юм.

Тиин гэһээ Исэнгын совхоздо ниитын мүнгэ зөөриие хайша хэрэгээр гаргашалдаг, хинаха, хямгадаха хүндэтэ уялгаяа мартажархиһан бухгалтернууд, экономистнууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй гэмтэ ябадалые элишэлһэн бодото баримтануудтай танилсахадаа одоол зэбүүрхэмээр бэлэй. Тогтожо, тодорхойлон хэлэбэл, иимэ юм. Нёдондо ашаа, үбһэ, һолоомо шэрэһэн автомашинануудай жолоошодто, товарно-транспортна документнүүдыень шал буруу бэшэһэнһээ боложо, гүрэнэй хармаанһаа аяар 3969 түхэриг мүнгэн үлүү түлэгдөө. Мүн совхоздо асаргдаһан минеральна үтэгжүүлгэ, үрэһэ хүрэнгын ороо-һо таряа автомашинада ашажа, буулгаха хүдэлмэриин түлбэриие тогтоогдомол нормоһоо үлүүгээр дээшэлүүлһэн ушар эндэ элирбэ.

Бури ноябрь һарада 6 хүнһөө бүридэһэн В. А. Карапетянай бригадын гэшүүдтэ, туганнуудай байра шэнэдхэн заһабарилһанайнь түлөө аяар 8762 түхэриг түлэгдэһэн байна. Теэд албан тушаалдаа ахир муугаар хандадаг прораб Гарма Аюшеевич Донировай, барилгын талаар бухгалтер Зинаида Михайловна Ивановагай болон бусадай анхаралаа хандуулжа, хиналта, шалгалта хээгүйһээ, уламжалан, олоной зөөриһөө аяар мянга наян хоёр түхэриг мүнгэн үлүү түлэгдэжэ, хиидэ гаргашалагдаа. Бэлэн олзын бариишатайхан «үүдэн» иигээд хаагдаагүй. Тэрэл В. Карапетянай бригадын гэшүүд тэжээлэй цехтэ котельнын гэр бариһанайнгаа түлөө хоёр мянга табин хоёр түхэриг үлүү үбэршэлөө.

Эндэ хүдэлмэри хээгүйшье һаа, хабтагархан улаан шарбуунсануудые хармаандаа эбхэн хэдэг тушаалтад захаһаа олошоронхой. Жэшээлбэл, Улаан-Үдэ хотын Гвардейская үйлсын нэгэдэхи гэрэй арбан нэгэдэхи байрада түбхинэһэн агент-экспедитортэ үнгэрһэн арбан нэгэ һарын туршада 2846 түхэриг мүнгэн түлэгдөө. Мүн энэл хотын хоёрдохи Дзержинскиин үйлсэдэхи хоёрдохи гэртэ байрлаһан айлда жэлэй туршада 1440 түхэриг үгтөө. Хэһэн бүтээһэн ажалынь гэбэл, совхозой автомашинануудые хашаа соогоо оруулжа хэдэн үдэр байлгадаг байгаа ха. Тобшолбол, тэрэл ажахыһаа ерэһэн хүнүүдэй халта тогтодог газарынь гэжэ нэрлэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ совхозой кассирта һара бүхэндэ тогтоогдоһон салинһаа гадуур 36 түхэриг нэмэжэ түлэгдэдэг байһаниинь элирүүлэгдэнхэй. Үшөө саашань уудалан хэлэхэ болоо һаа, «эндүү», «алдуунууд» захаһаа олон ааб даа. Мүнөө эндэ бултыень тоолоһонойшье үлүү гэжэ һанагдана. Үнэн дээрээ үлүү мүнгэ үбэршэлэгшэд эндэ зэмэтэй бэшэл ха. Һангай зөөриие һанаан соогоо тараажа байһан совхозой директор Митып Дондокович Нимбуев ажахынгаа хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй, ямбатай хүтэлбэрилэгшын ёһотой үндэр нэрэ солотой болохоёо һанаа гү? Холоһоо ерэһэн Карапетянда харгыдань «бэлэг» болгон хүбхэгэр зузаан мүнгэ барюулһан прораб Гарма Аюшеевич Донировай ябадалые ондоогоор юун гэжэ тайлбарилтайб? Ажахынгаа олзо орошые бүридхэжэ, тооложо, тодорхойлжо һуудаг ахамад бухгалтер Анна Михайловна Оленникова, барилгын талаар бухгалтер Зинаида Михайловна Иванова, ахамад экономист, Бабу Аюшеевич Нимаев гэгшэд хүн зондо хуурмагаар наряд зохёоһондоо магтаалда хүртэжэ, мантан томо хүшөө бодхоолгохобди гэжэ бодомжолоо гү? Одоол эндэ таажа, зүбыень тодорхойлхонь бэрхэтэй.

Олоной зөөриие хайша хэрэгээр үрижэ, гамгүйгөөр гаргашалдаг эдэ нүхэдэй «ябуулганууд» иимэл даа. Худал хуурмаг ябадал элишэлжэ, хулгайшад, мэхэшэдтэй тэмсэхэ тушаалтадта миниин хэлэхэ, һануулха, дабтаха үгэ тодорхой. Тобшолбол, хамтын эд зөөриие хайша хэрэгээр гаргашалагшадшье, үбэршэлэгшэдшье дары түргэн зэмээ амасаха ёһотой. Дам саашадаа сэлгеэн сэнхир Яруунада иимэ ушар бү дабтагдаһай даа.

Ниитын мүнгэ зөөридэ зоргоороо орожо, зоболонгүйгөөр баяжагшадай бэлэн харгы, зүргэнүүдыень хамтаараа хаб хааха ёһотойбди. Иимэ ушар урдань республикымнай бусад районуудта нэгэнтэ бэшэ үзэгдэдэг байһан гээшэ ааб даа. Зарим тушаалта хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һангай мүнгэ зөөриие еөрөө үбэршэлөөгүйшье һаа, шухала ашаа түргэн асаруулхые гү, али ямар нэгэн шэнэ барилга богони болзорто дүүргэжэ ашаглаха хүсэлэнтэйгөөр һанаанһаа абажа, элдэб «урмашуулгануудые» зохёодог заншалтай болонхой. Иигэжэ хэгдэһэн хүдэлмэриинь түлбэри нормоһоо холо дээшэлүүлэгдэжэ, ажахыда горитойхон хохидол ушаруулагдана гээшэ. Эдэ бүгэдэ «алдуу», «эндүүнүүд» гэмтэ ябадалда тоологдожо, зэмэтэйшүүл шангаар хэһээгдэхэ зэргэтэйл һэмнай даа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Эрдэм ухаанай залууршан» — түрүү бэшэг. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. «Эбдэршэгүй хани нэгэдэлэй кандидадууд»—ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал. «Үшөө һайнаар хүдэлхэ байгаа» — Ц-Х. Дамшаевагай статья. Уялгануудай дүүргэлтые шалганабди. «Ургалта»—М. Спиридоновой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Малшадта — анхарал, оролдолго. «Автомагазинай харгы зам» — Б. Кушеевэй статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9,45 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг». 10.25 — «Спортлотогой» 54-дэхи тираж. 10.3 —«Гэр бүлэ ба һургуули». 11.05 — Киноочерк. 11.35 — «Россия молодая» — уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 12.40—«Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». 13.10 — «Фронтын нүхэдэй уулзалга». 14.2 — Баримтата фильм. 15.10- «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.25—«Капитан сорви-голова», —үхибүүдтэ фильм (1-дэхи, 2-дохи сери). 17.35- Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөө. 18.05—Мультфильмнүүд. 18.2 — Баримтата фильм. 19.15- «Нүхэр дуун» гэһэн бүхэсоюзна телевизионно конкурс Волгоградһаа дамжуулагдаха. 20.00—«Ан амитадай аймагта». 21.00—СССР-эй арадай артистка М. Плисецкаягай зохёохы үдэшэ. 22.00 — «Время». 22.35—СССР-эй арадай артистка М. Плисецкаягай зохёохы үдэшын үргэлжэлэл. 23.4 Санын спортоор СССР-эй чемпионат. 50 километр. Эрэшүүл. 00.05—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 9,30 —Мультфильм. 9.55—Г. Х. Андерсен. «Онтохонууд 6 түүхэ». 10.30—«Үглөөнэй почто». 11.00—Хүн—газарай эзэн. 12.05 — Ленинградай телевидениин программа. 13.45- «Мой генерал» — үхибүүдтэ фильм. (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 14.50 — «Шэнэ жэлэй уулзалганууд».

Москва. 15.30 — Телевизионно викторина. 16.30—Фестивальнууд... конкурснууд... концертнүүд...». 17.30—«Аян шалагшадай клуб». 18.30 - «Хүгжэмтэ киоск». 19.00 - «Владимир Маяковский» - баримтата фильм. 19.30 - Уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалгаар СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Алма-Ата) — МП 20.00 — «Элүүр энхэ байлгаха». 20.45 — Уласхоорондын шэ жэлэл. 21.00—«Амгалан нойр согты, багашуул». 21.15 - «Кино харагшадай анхаралда». 22.00—«Время». 22.35- «Почти смешная история» - уран һайханай фильм. 1-дэхи 2-дохи сери).

Редакторай орлогшо
П. Н. НИМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора — 2-62-6 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21 2-57-63 информации—2-60-91. переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04311. Заказ № 6. Индекс 04649.